తారాశశాంకం

[నాటకం]

రచయిత:

కొప్పరపు సుబ్బారావు

'రోషనారా' 'నేటినటుడు' 'నూర్జహాన్' 'వసంతసేన'

ఇత్యాది నాటక రచయిత.

ప్రకాశకులు

ది మోడరన్ పబ్లిషర్స్, (రిజిష్టర్డు)

హెడ్డాఫీసు — తెనాలి

వెల :

ఒకరూపాయి పన్నెండు అణాలు.

బెజవాడ శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ నాటకమండలివారగు

శ్రీయుత పి. సూరిబాబు — శ్రీమతి పి. హెచ్. రాజేశ్వరి

తప్ప

ఇతరులు ఎవ్వరూ ఈనాటకాన్ని ప్రదర్శింపరాదు.

చతుర్థ ముద్రణము — మార్చి 1956

ESWARA PRINTING PRESS, TENALI.

సమీక్ష

చిరంజీవి పి. సూరిబాబు కోరగా ఈ నాటకం వ్రాశాను. దీని తొలిప్రదర్శనం ఏలూరులో 1944 సం॥ అక్టోబరు 29 వ తేదీని జరిగింది. మొదటి అయిదు నెలలు కాల పరిమితిలోనే ఈనాటకం ఏబదైదుసార్లు ప్రదర్శితమైంది. ఈనాటకం ఇంత త్వరలో ఇంత మహాజనామోదాన్ని పొందగలుగుటకు ముఖ్యకారణం ఏమన్నా—దీన్ని ప్రదర్శించుటలో సామాజికులుచూపిన క్రొత్తదనం-నిజంగా, శ్రద్ధ, కట్టుబాటు, సమిష్టిసహకారం (Team Work), ఉచిత రంగాలంకారాలు, అన్నిటికంటే ప్రశంసనీయమైనటువంటి క్రమశిక్షణ.

నేటి వగల కిరాయినటులు ‘కాంబినేషన్’ అనే పేరుతో అరాజకంగాయిస్తూ ఉన్న ఆరోచకపు ప్రదర్శనాలను చూచిచూచి, విసుగెత్తివున్న ప్రేక్షకలోకాన్ని ఈ క్రొత్తదనం పూర్తిగాఆకర్షించింది. ఇందుకు చిరంజీవులు పి.సూరిబాబు, సి.హెచ్.రాజేశ్వరి కళాకారియుల మన్ననలకు అత్యంతము పాత్రులు.

కళానైపుణ్యంలో మన ఆంధ్ర నటీనటులు ఏ ఇతరరాష్ట్రీయ నటీనటులకూ తీసిపోరు. కాని, మననటులలో వ్యక్తిత్వంబలిసి, సహకారం నశించిపోయింది. ఉదరారాధనావేశం వారిహృదయాలను ఆక్రమించింది—కళారాధనావేశంమటుకు పెదవులను దాటదు. ఇది నిజం —కాబట్టే నిష్ఠురం !!!

ఉదరం మొదటి—కళ తర్వాత: ఒప్పుకుంటా. ఆకలిముందు—అభినయం తర్వాత నిజమే కాని పొట్టకుమించు—పాలుతర్వాత! మరి, పొట్టకోసే పాకులాడుతున్నారే మన కిరాయినటులు !! చిల్లరనటుల సంగతి అలావుంచండి- ఆంధ్రనాట్యకళ తమలో మూర్తీభవించిందన్లు చెప్పుకుంటూ, భీకర బిరుదాలను ధరించ ఒక్కొక్క—ఆటకు రెండువందలు రూపాయలు కిరాయి తీసుకుంటూవున్న మన ఒకటోతరగతి నటులనూర్చి ఏమనాలి?

నాటకప్రదర్శనం సర్వాంగసుందరంగా ఉండాలంటే, దానిలో పాల్గొనే నటులలో సమిష్టిసహకారం ఉండాలి. సమిష్టిసహకారం ఉండాలంటే ఒక స్థిరమైన సమాజం ఉండాలి. ఇదిఅందరికీ తెలిసిన సత్యమే ! కాని ఆచరణలో పెట్టగలిగినవారు ఆంధ్రదేశం మొత్తంమీద ఇప్పుడు ముగ్గురే కనబడుతున్నారు— వారిలో ప్రథములు, బందరు వాస్తవ్యులైన శ్రీయుత డి.వి.సుబ్బారావుగారు: ఇప్పుడు శ్రీయుత పి.సూరిబాబు శ్రీమతి రాజేశ్వరి. డి.వి. సుబ్బారావుగారు చిత్తశుద్ధిగల కళారాధకుడు కాబట్టే, స్వయంగా ఒకసమాజాన్ని నిర్మించుకొని, దానిని పెక్కేండ్లనుంచి పట్టుదలతో నడుపుతూ కిరాయినటులచేత అనుక్షణం ఖూనీచేయబడుతున్న ఆంధ్రనాట్యరంగానికి ప్రాణదానం చేస్తున్నారు. ఆయన చేస్తున్న ఈసేవ ఆంధ్రనాట్యకళాప్రియులు ఎన్నటికీ మరువరాని సేవ. వారితర్వాత ఇప్పుడు మాసూరిబాబు మారాజేశ్వరి తమ రాజేశ్వరీ నాట్యమండలి ద్వారా చేస్తున్న కృషి మిక్కిలి శ్లాఘనీయం.

సమాజం లేకుండా, సమిష్టి సహకారం లేకుండా, క్రమశిక్షణ లేకుండా, ఉచిత రంగాలంకార సామగ్రి లేకుండా, 'కాంబినేషన్' ఆటలు ఆడుతూవున్న ఆ అరాజకపు నాటకాలను ఇన్నాళ్లూ ఎలా సహించి ఊరుకున్నాం? జవాబు సులభం. ఇంట్లో దోమల్నీ వీధిలో మురికినీ ఎలా సహించి ఊరుకున్నామో అలాగే వీటినీ!

మన హిందూ మనస్తత్వంలో అహింసా సహనమూ వేళ్లు పాతుకుని ఉన్నాయి. ఈ రెండూ మన జాతికి అలంకార ప్రాయాలనీ, విశాల ప్రపంచములో ఈ రెంటికీ మనదే అగ్రస్థానమనీ, మనకు మనం సంతోషించటం కద్దు - ఖండాంతరవాసులు కూడా మనల్ని పొగడటం కద్దు. కాని మన అహింస దుర్బలత్వంలోకి, మన సహనం జడత్వంలోకి దిగజారినప్పుడు, జాగృతికి వేళ అయిందని తెలుసుకోవాలి.

శేషం వెంకటపతి రచించిన తారాశశాంకములోని పద్యాలలో కొన్నిటిని తూచాలు తప్పకుండా, కొన్నిటిని అక్కడక్కడ సవరించి, ఈ నాటకరచనలో నేను ఉపయోగించుకున్నాను. ఆ పద్యాలకు “ ” ఈవిధమైన గుర్తులు ఉంచాను.

ఈ తారాశశాంక నాటకరచన నన్ను చాలా కష్టపెట్టింది. ఎందుకంటే శేషం వెంకటపతి రచించిన కథావిధానాన్ని బట్టి, ఈ కథయెడల ప్రజానీకంలో ఒక హేయభావం పాతుకుపోయింది. ఆ హేయభావాన్ని తొలగించి, కథయెడలా అందలి పాత్రలయెడలా ప్రేక్షకులకు సానుభూతి కలిగేటట్లు రచించడమంటే ఏటికి ఎదురీదడమే అయింది!! ఎంతవరకు నా కృషి ఫలించిందో ప్రేక్షక మహాజనులే నిర్ణయింతురుగాక!

బెజవాడ,
ఆగష్టు 1951

కొప్పరపు సుబ్బారావు

తారాశశాంకము పాత్రలు

పురుషులు

బృహస్పతి
అత్రి
శుక్రుడు
నారదుడు
చిన్న చంద్రుడు
చంద్రుడు
లంబోదరుడు (లంబూ)
జంబుకేశ్వరుడు (జంబూ)
మాతలి
కొందరు శిష్యులు
వటువులు వగైరా

స్త్రీలు

తార
శాంత
అనసూయ

అంకం ఒకటి

దృశ్యం ఒకటి

అత్రి ఆశ్రమం

అత్రి అనసూయ వటువులు ఇతరమహర్షులు పురోహితుడు ఉన్నారు. ఉపనయనం అయిపోయింది. ఋషులు ఆశీర్వాద మంత్రాలు చదువుతున్నారు. చదివినతర్వాత చంద్రునిమీద అక్షతలు జల్లుతారు. అటు పిమ్మట, అత్రి అనసూయ చంద్రుడు పీటలమీదనుంచి లేస్తారు. ముందుకు వస్తారు.

అత్రి- నాయనా ! చంద్రా ! భగవత్స్వరూపులగు ఈ మహాత్ములకెల్ల నమస్కరించి వారి అమోఘాశీర్వచనములచే బవిత్రుడవుగమ్మా !

అత్రి అనసూయలు చంద్రునిచేత ఒక్కొక్క మహాత్మునికి నమస్కారం చేయిస్తారు. చంద్రుడు "వందేభగవన్!" అంటూ నమస్కారం చెయ్యగా "విద్యాసంపన్నో భవ !" అని ఒకరూ, "వినయసంపన్నో భవ !" అని ఒకరూ, "కీర్తిసంపన్నో భవ!" అని ఒకరూ దీవిస్తారు. అనంతరం—

అత్రి- అనసూయా !

శా. ఎన్నోనోములునోచి యీచిఱుత నయ్యాశ్శ్రీప్రసాదంబుచేఁ
గన్నా మెంతయుఁబెంచినాము వడుగున్ గావించినామీవయిన్
గొన్నాళ్లేగురునొద్దకోయనిపి యీ కుఱ్ఱన్ సువిజ్ఞానసం
పన్నున్ జేయఁగ వేళవచ్చె, నికఁబంపన్ మేలుగాదే సఖీ ?

అన- ఈతడు విద్యావంతుడౌటకు మనస్సు ఉత్సహించుచున్నను వియోగప్రాప్తికి ఆరాటపడుచున్నది. నాధా ! ఇప్పట్టున నావిన్నపమొండు కలదు.

అత్రి- ఎట్టిదది ?

అన- బ్రహ్మర్షిచంద్రులుగు వేదవేదాంగ విద్యాపారంగతులును అగు మీరే ఉపాధ్యాయులరై ఈవట్టును సమస్తవిద్యా పరిపూర్ణునిగా జేయగలరు. అట్టియెడ మరొక గురువునొద్ద కనుపనేల ?

అత్రి- అనసూయా ! తండ్రి యెంతటి విద్యావంతుడైనను తనయునకు గురువగుట శ్రేయస్కరముకాదని నాఅభిప్రాయము. ఏలయనగా—

గీ. తండ్రి మోహము కొడుకుశ్రద్ధను వడల్చు;
శ్రద్ధసడలిన శిష్యుఁడు జడతఁ గాంచు;

జనకుని చదువెల్ల నీటిపైఁ జముకుచుక్క;
తండ్రి సుతునొజ్జయౌటలనర్థంబుగాదె ?—

అన- అటులైన ఈ చిఱుతకెవ్వనిని గురువుగా నిశ్చయించినారు ?

అత్రి- సకలవిద్యావాచస్పతియగు బృహస్పతినే వీనిగురువుగా నపేక్షించితిని. కుమారా! చంద్రా!

చంద్ర- జనకా ! ఆజ్ఞయేమి ?

అత్రి- విద్యాభ్యాసముకొఱకై కొన్నాళ్లునీవు గురుకులావాసము చేయవలసియున్నది. నాయనా! విద్యకంటె శ్రేష్ఠమైన పురుషార్థము లేదుసుమా !

ఉ. "ఆరనిజ్యోతి; యక్షయమహానిధిఁ జూపు నవాంజనంబు, నూ
రూరికివచ్చి తోడుపడనోపిన బంధువు. జ్ఞాతివర్గముల్
గోరని సొమ్ము, దేవ, నరలోక వశీకరణౌషధం. బసా
ధారణమైనవిద్య, సుకృతమ్మునఁగాక లభించునే సుతా !"

చంద్ర- పితృదేవుల హితోపదేశములను శిరస్సున ధరించుచున్నాను.

అన- నాయనా! దేవగురువైన బృహస్పతియే నీకు తగిన విద్యాగురువు. ఇకజాగువలదు ఆ సద్గురుని యాశ్రమమ్మునకేగి ఆయనను సందర్శించి వినయ వినమిత శిరస్కుడవై విద్యాభిక్ష నర్థించెదవుగాక చంద్రా! —

ఉ. సేవలకెల్ల సేవ గురుసేవ; గురుండవ నొక్కడేసుమీ
దేవగురుండు నీకుఁ; దదీయముఖమ్మున విద్యనేర్చుటే
నీవుగడింపగాఁ దగిన నిక్కపు జీవధనమ్ము; సొమ్ము! వి
ద్యావిభవుండవై యశమునంది రయమ్మునరమ్ము పుత్రకా !

చంద్ర- (మోకరించి) జనకా! ఆశీర్వదించుము.

అత్రి- గురుప్రసాదఫలసిద్ధిరస్తు.

చంద్ర- (మోకరించి) జననీ! దీవించుము.

అన- సద్గురుసమ్మానీభవతు !

చంద్ర- (మోకరించి) మహర్షులారా! అనుగ్రహింపుడు.

అందరు- యశస్వీభవ ! యశస్వీభవ !

అత్రి- నాయనా! కొంతదూరమువరకు నేను తోడువచ్చెదను పదమ్ము.

చంద్రుణ్ణి పంపిస్తూ
అందరూ కోరస్ పాట పాడుతారు. (1)

దృశ్యం — రెండు

బృహస్పత్యాశ్రమానికి పోయే ఒకతోవ

శాంతా లంబూ జంబూ ప్రవేశం.

జంబూ నెత్తిమీద చితుకులమోపు వుంది.

లంబూ నెత్తిమీద కూరగాయలమూట వుంది.

శాంత చంకలో నీళ్లబిందె వుంది.

ఉతికి పిండిన తడిగుడ్డలుకొన్ని భుజంమీద వున్నాయి.

శాంత- ఇలా వెళ్ళిపడకలువడితే ఇవ్వాళ అమ్మగారిచేత చీవాట్లు మాట్మాటికీ నిశ్చయం

జంబూ- ఈకట్టెలమోపు ఎష్టోటంత బరువుంది. తెలుసా ?

లంబూ- ఈకూరగాయల హిమాలయం క్రింద అప్పచ్చిలా అణగారిపోతున్నాను.

శాంత- నాకుమాత్రం తక్కువబరువుందా ?

లంబూ- ఆడవాళ్ళ జన్మపొడుగునా ఏదోవిధంగా బరువుమొయ్యక తప్పదులే.

శాంత- అంటే ?

జంబూ- మొట్టమొదటనుంచీ ఒళ్ళుబరువూ—

లంబూ- తర్వాత భర్తబరువూ—

శాంత- నోరుముయ్ !

జంబూ- అనంతరం పిల్లలబరువూ—

లంబూ- అబ్బబ్బబ్బబ్బ ! జంబూ ! మెడవిరుచుకుని పోతూవుందిరా. కొంచెంసేపైనా విశ్రాంతి తీసుకోకపోతే ఇక అడుగుసాగడం కష్టం. (కూరగాయలమూట దింపుకుంటాడు)

జంబూ- నా అవస్థా అలాగేవుందిలే (చితుకులమోపు దింపుకుంటాడు)

శాంత- (ఆగకుండా వెళ్లిపోతూవుండగా)

లంబూ- శాంతా !

జంబూ- శాంతా !

లంబూ- ఒంటరిగా వెళ్ళవద్దు.

జంబూ- వానకురిసి దారిఅంతా జావళ్ళామైంది. జారిపోతే ప్రమాదం.

లంబూ- అదీగాక, నిన్నటినుంచీ మన ఆశ్రమం చుట్టూ ఒక పెద్దపులి తారాడుతూవుందని కోయవాళ్ళు చెబుతున్నారు.

శాంత- అమ్మయ్యో ! నిజంగానా ?

జంబూ- దాని గాండ్రింపు వినేదాకా అలాగే అనకమానవు.

శాంత- (నీళ్లబిందె దింపుకుంటూ) రేపటినుంచీ నీళ్లకోసం నేను రానేరాను.

జంబూ— సమిధలకోసం నేనూ రాను.

లంబూ— కూరగాయలకోసం నేను అంతకంటే రాను.

శాంత— (కోంటెతనంగా) కాదు. నేను సుదాప్రకారంగానే వస్తా

లంబూ— అలాగైతే నేనూవస్తా

జంబూ— నేనూవస్తా.

శాంత— (పక్కున నవ్వుతూ) గొర్రెలమంద.

లంబూ—ఒరేయ్ జంబూ!

జంబూ—ఏమిట్రా లంబూ?

లంబూ—మనల్ని గొర్రెలమంద అని దారుణంగా అవమానించింది. దిగమింగికూర్చోడం పురుషలక్షణమంటావా?

జంబూ—ఓసీశాంతా! నువ్వు తారాదేవికి శిష్యురాలవైతే మేము బృహస్పతులవారికి శిష్యులం జాగ్రత.

లంబూ—అమ్మగారికంటే అయ్యబృహస్పతి అనేకరెట్లు అధికం. తెలుసా?

శాంత— ఎందుచేత?

జంబూ—మగవాడు కావడంచేత!

శాంత— మన బృహస్పతులవారిని నేను మగవాళ్లజాబితాలో చేర్చలేదు. తెలిసిందా?

జంబూ—చెప్పవూ?! — అయితే, అప్పుడే ఒకజాబితా. లెక్కా, డొక్కా— భేష్‌భేష్! ఇంతవరకూ వికసించిందా నీ బుద్ధి!

లంబూ—ఒరేయ్! పువ్వుపుట్టినతర్వాత వికసించకుండా ఉంటుందట్రా? అయితే ఒక్కటే భేదం. అసలు పువ్వులు భ్రమరచుంబనం అనిన తర్వాతగాని వికసించవు. ఈ ఆడపువ్వులు వికసించిన తర్వాతగాని అనవు.

శాంత— (బుజంమీద తడిదోవతిని లంబూనెత్తిమీద పిండుతూ) నీ విద్యావైదుష్యానికి దేవతల అమృతవర్షం!

లంబూ—(తుడుచుకుంటూ) నన్ను ఎంత అవమానించినా సహిస్తాగాని నా విద్యను అవమానిస్తే సహించనుసుమా. అనేకసార్లు ఇలాగే హేళన చేశావు. ఇంకోసారి ఊరుకోను. హెచ్చరిక!

జంబూ-ఒరేయ్! ఒక్కసారి మన విద్యాపరాక్రమాన్ని ప్రదర్శిస్తేనేగాని దీనికి ఈ అహంకారం అణగదేమో?

లంబూ—ప్రదర్శింతమా జంబూ!

జంబూ—అవశ్యము లంబూ!

లంబూ—(అమాంతంగా రౌద్రం తెచ్చుకొని) ఓసీ శాంతా! ఇదే అస్మదీయ ప్రచండ విద్యాపాండిత్యమును చవిచూచెదవుగాక! నిలు! నిలు!

శ్లో. పాలతిరో! నీతోడ వలపు రహస్యములల్
తర్కించుటే సుమీ తర్కవిద్య

జంబూ—అంగనా! నీ వద్ద శృంగార శబ్దల
క్షణము నేర్చుటయె వ్యాకరణవిద్య
లంబూ—సుగుణ! నా మనసు నీ మనసులో నైక్యంబు
నొందించుటేసుమీ యోగవిద్య
జంబూ—తరుణి! నీ చందచందములు కుల్కులు వగల్
సంఖ్య యెనర్చుటే సాంఖ్యవిద్య
లంబూ—మోహినీ! కోపభరమున మూసికొన్న
ముద్దు పెదవులు తెరచుటే మోక్షవిద్య
జంబూ లంబూ (కలిసి) వనిత! మన మొక్కటౌటె యద్వైతవిద్య
జంబూ లంబూ (కలిసి) తన్వి! కాకున్న పాపిష్ఠి ద్వైతవిద్య.

పద్యం ముగిసేటప్పటికి శాంత నీళ్ళబిందె ను
చంకలో పెట్టుకుంటుంది.

శాంత- అమ్మగారితో చెప్పి మీయిద్దరి పొగరు తీయించకపోతే నా పేరు శాంత కాదు
(అంటూ తుర్రున బయలుదేరుతుంది)

జంబు చితుకల మోపునూ, లంబు కూరగాయలమూటనూ నెత్తిమీద
పెట్టుకుని శాంత వెంబడి ఈడిగువ తత్త్వం పాడుతూ నిష్క్రమణం.

జంబు—విద్యలన్నిటి తత్త్వమేమో విప్పిచెప్పర సద్గురూ!
లంబు—విద్యలన్నిటి తత్త్వం మొకటే ప్రేమతత్త్వము శిష్యుడా!
జంబు—ప్రేమతత్త్వములోని బ్రహ్మము తావు చెప్పర సద్గురూ!
లంబు—ప్రేమతత్త్వబ్రహ్మ తావు భామయధరము శిష్యుడా!

ముగుస్తూ నిష్క్రమణం.

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల వటచ్ఛాయలో బృహస్పతి శిష్యవర్గంచేత అధ్యయనం చేయిస్తున్నాడు —

శంనో మిత్రః శంవరుణః - శంనో భవత్వర్యమా -
శంన ఇంద్రో బృహస్పతిః - శంనో విష్ణు రురుక్రమః -
నమో బ్రహ్మణే - నమస్తేవాయో - త్వమేవ ప్రత్యక్షం
బ్రహ్మాసి - త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి -
ఋతం వదిష్యామి - సత్యం వదిష్యామి - తన్మామవతు -
తద్వక్తారమవతు - అవతుమామ్ - అవతు వక్తారమ్.
ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

(అప్పుడు చంద్రుడు ప్రవేశం)

చంద్ర— (ప్రవేశిస్తు) విద్యాభిక్షామ్ దేవామే ! విద్యాభిక్షామ్ దేవామే ! (అని బృహస్పతిముందు సాష్టాంగపడుచు)

బృహ— చిరంజీవ ! చిరంజీవ ! లెమ్ము ? బాలకా ! ఎవరునీవు ?

చంద్ర— (లేచి) భగవన్ ! అఖండ తేజోరాశియగు నత్రిమహర్షికిని జగదేకారాధ్యురాలగు ననసూయాదేవికిని పుత్రుడను. నాపేరు చంద్రుడు.

బృహ— సంతోషము. సంతోషము. చంద్రా ! నీపిత్రుదేవుల యాశ్రమములో నెల్లరును కుశలమా ?

చంద్ర— భగవన్ ! మీదయావలన నెల్లరకును క్షేమమే.

ఉ. "మాతలిదండ్రులు న్నలును మాహితులాప్తులు బంధుకోటి
ప్రీతిగనున్నవారచట, మీచరణాంబుజ సేవజేయ న
న్నీతరిబంపగా నెలమి నేనిచ్చటవచ్చితి ! నన్ను శిష్యునిన్
నీ తనుజాతురీతిని వినీతునిగా నొనరించి బ్రోవవే !"

బృహ— కుమారా ! నాశిష్యుడవగుటకు నంతగా నుత్సహించుచుంటివా ?

చంద్ర— భగవన్ ! మానవులకు దేవతలు గురువులు. దేవతలకు మీరు గురువులరు. అట్టి మీ గురుత్వముకన్న విద్యార్థికి వాంఛనీయ మెందుకలదా ?

బృహ- కుమారా! నీవినయము మాకెంతయు సంతసము కలిగించుచున్నది.

చంద్ర- భగవన్! నేటికి నేను కృతసంకల్పుడనైతిని.

ఉ. పావనమూర్తులాప్తులు కృపారతంత్రులు వేదవాదపుం
భావసరస్వతుల్ దివిజవర్గ నమస్యులు స్వీకరించు నా
దేవగురుల్ మహాత్ములు త్వదీయపవిత్ర పదాంబుజాత సం
సేవఁ బునీతుడై వరలు శిష్యునకుం మరుజన్మముండునే.

బృహ- బాలకా! నీ వినయవివేకములు మాకెంతయు తృప్తి ఘటించినవి.

మ. "అనసూయాసతి నీదుతల్లి, మునిరాజైన అత్రి నీతండ్రి, త
జ్జననంబందిన నీకు నీవినయముం సౌజన్యమర్యాద వ
ర్తన మంచన్మధురోక్తులున్ దలప వింతల్ గావు. రాజత్కళా
ఖనివై యొప్పెడినీవు శిష్యుడగుభాగ్యంబెన్న సామాన్యమే."

చంద్రా!

క. "పదునెనిమిది విద్యలు సీనుఁ
జదివించెద, వేయునేల? జగముల నెందున్
బదులితనికి లేదనిపిం
చెద, నిను నాయంతవానిఁ జేసెద చంద్రా!

చంద్ర- ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! (సాష్టాంగపడును)

బృహ- ఆయుష్మాన్భవ! (చంద్రుణ్ణి లేవదీసి తెరవైపు చూచి) ఎవరక్కడ?

జంబూ } (ప్రవేశిస్తూ) చిత్తం గురుదేవా!
లంబూ }

బృహ- తార యేమిచేయుచున్నది!

లంబూ- ఇవ్వాళ మాంచిపోడుమైన ముద్దంకాయలు తెచ్చాను గురుదేవా!

జంబూ- ఇవ్వాళ దొరికిన కట్టెలుకూడా బహువర్ధయోగ్యంగా వున్నయ్. గురుదేవా!

బృహ- మూఢులారా! తార యెక్కడ?

లంబూ- పూజామందిరంలో వున్నారు గురుదేవా!

బృహ- మంచిది. చంద్రా! పూజామందిరమునకేగి నీమాతృశ్రీని సందర్శించెదవు గాక. రమ్ము!

(అందరూ నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పతి ఆశ్రమాంతరంలో పూజామందిరం. తార ఈశ్వరీపూజ చేస్తున్నది.

తారపాట (2)

(పాటచివర బృహస్పతి చంద్రునితో ప్రవేశం)

బృహ— తారా! ఈశ్వరీ పదచింతనాసక్త మానసవైన నీయేకాగ్రతకు భంగ మొనరించి నందుకు క్షమించుదువుగాక. ఇదే-ఈబాలునిమాడుము!

తార- (చంద్రుని అలోకసామాన్యసౌందర్యాన్ని రెప్పవెయ్యకుండాచూస్తూ) ఎవరీతడు?

బృహ- మన అత్రి అనసూయల పుత్రకుడు. విద్యాభిక్ష నర్థించి మనవద్దకు వచ్చినాడు. చంద్రా! ఇకనుండి నీవు ఈమెయధీనము (తారను సంబోధించి)

ఉ. "నీరజగంధి! వీడు జననీ జనకుల్ కడుగారవమ్మునన్
వారక పెంపగా పెరిగినాఁడతికోమల దేహుఁ డీతనిన్
మేరమెఱింగి యాదరము మీరఁగ వేళకు వేళకున్ మనం
బారసి యన్నపానముల కాకొననీయకుమా తలోదరీ!"

నాకు దేవతార్చనకు వేళఅయినది. చంద్రా! సుముహూర్తమాలోచించి విద్యాభ్యాస మారంభించెదను. అంతవరకు ప్రయాణశ్రమము నపనయించుకొను చుండువుగాక. తారా! అనసూయాసాధ్వి నీభుజస్కంధమున మహాద్భారము నిక్షేపించినది సుమా! కుఱ్ఱవానిని కడుంగడు శ్రద్ధాదరములతో పెంచి ఆమె విశ్వాసమును నిల్పుకొందువుగాక. (నిష్క్రమణం)

చంద్ర- జననీ! గురుదేవులు నాచేతమీకు నమస్కారము చేయించుట విస్మరించినారు. ఇదే నా నమస్కారము.

తార- (రెండుచేతులు పట్టుకొని) ఆగు! గురుపత్నికి చేసినప్పుడే గురుపత్నికని చెంది నది. (కొంచెం ఆగి)—నీపేరు చంద్రుడా?

చంద్ర- చిత్తము.

తార- చంద్రుడు..... చంద్రుడు...... కాంతా! కాంతా!

కాంత— (ప్రవేశిస్తు) పిల్చారా నన్ను?

తార- ఈకుఱ్ఱవానిని చూచావా!

శాంత- ఎవరు ?
తార- మన అనసూయులేవఁటే—
శాంత- ఔను. విన్నా—అత్రిమహర్షి భార్య...
తార- వారిపుత్రుడు.
శాంత- ఇక్కడికెందుకువచ్చాడు ?
తార- విద్యాభ్యాసనిమిత్తమట...
శాంత- మీ దగ్గరనా ?
తార- మనదగ్గరే.
శాంత- ఎంతఅందంగా ఉన్నాడమ్మా !
తార- దిష్టి పెట్టకే ! —పేరువిన్నావా ?
శాంత- అదికూడా అంత అందంగావుందా !
తార- చంద్రుడు !—చంద్రుడు !
శాంత- ఎంతబాగుంది !
తార- చంద్రుడా !...ఇకరా ! మా రాయాసంతో కొంతా, మాసంభాషణతో కొంతా నీకు విసుగు కలిగివుంటుంది.
చంద్ర- లేదు. జననీ ! లేదు. మీ యాదరణ నా శ్రమనంతయూ మరిపించినది.
శాంత- అబ్బో ! చాలావ్యాకరణయుక్తంగా మాట్లాడుతున్నాడే!
తార- నీ తుపానుధాటికి ఈలేతపూరెమ్మ నిలువ నేరదుసుమా. జాగ్రత. చంద్రా ! చాలా జాగైంది. నీకు ఆకలై ఉండవచ్చు రాపోదాం.
శాంత_అమ్మా ! ఈకుఱ్ఱవాణ్ణి నేను స్నానం చేయించి తీసుకువస్తా కాని మీరువెళ్ళండి.
(లంబూ ప్రవేశం)
లంబూ- అమ్మా ! ముద్దంకాయ ఘుమఘుమ ముండుకోసులదాకా కొడుతూవుంది. పదును చెడకముందే భాండీని దింపాలి. రండి !
శాంత- అమ్మా ! చంద్రుడి వ్యవహారం నేనుమాస్తా. మీరువెళ్లకాదూ ?
తార_కాదు నీవే వెళ్లు.
లంబూ- ఇదెక్కడికర్మ ! ముద్దంకాయకూర మాడిపోతున్నదని మొత్తుకుంటూవుంటే ఇద్దరాడవాళ్లుండికూడా ఒక్కరూ కదలరేం ? (చంద్రుడికేసి కోరచూపులు చూస్తూ) ఈబుడత ఎవడో మాంచి రసకందాయంలో వచ్చిపడ్డాడే !
తార- అసభ్యంగా మాట్లాడకు. శాంతా ! నీవుపోయి వంటపనిజూడు—లంబోదరా ! నీవుపోయి నీళ్ళుపోయి నీళ్ళు కాగబెట్టు ! ఎదురుచెప్పవద్దు ఇది నాయాజ్ఞ !
(మొహాలు చిట్లించుకొని ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార- చంద్రా! ఇకపోదాం రా!......కానిఒకబాధ నన్ను వేధిస్తుంది నీవు నిజంగా చంద్రుడివి. మరి—చంద్రునికి ఆహారం అమృతం. అది నేనెక్కడ తేగలను?

చంద్ర- అమ్మా! ప్రేమతో మీరొసంగు మంచినీరమైనను నాకు అమృతప్రాయమే.

తార- చంద్రా! శక్తివంచనలేకుండా నావిధి నిర్వర్తించుకొంటా కాని, నా జీవితాకాశంలో నీలాటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయించగలడని కాని, ఈ విధంగా శీతవెన్నెల వెలుగు విరజిమ్మునని కాని కలలోనైనా అనుకోలేదు. రా!

తారపాట (3)

దృశ్యం అయిదు

(పకపక నవ్వుతూ నారదుడు ప్రవేశము)

నార- తారా!... ఏమంటివి? "నాజీవితాకాశములో నీవంటి బాలచంద్రుడొకడు ఉదయింపగలడని, ఈవిధముగా శీతవెన్నెల వెలుగులు విరజిమ్మునని గాని, కలలోనైన అనుకొనలేదు" అనియా!.. ఔనౌను! తారా!

చ. అనుకొనలేదు నీవు హరిణాంకుడొకండు గలండటంచు, వా
డనుకొనలేదు తారయనునామె యొకర్తుక యున్నదంచు మీ
రనుకొనకుండ సంఘటితమయ్యెను చక్కనిఘట్ట, మింక నే
మనుకొననేమి? కాఁగలది యాటకే యీకథ వచ్చెఁదారరో!

నందనందనా! ఆర్తజనరక్షకా! నీ సంకల్పములు దురూహ్యములు! దురవగాహములు!

ఉ. అరువదుల్ వయస్సున బృహస్పతి కక్కడ? పొలుకాగి చ
ల్లారెను: తార కిర్వది వయస్సయినన్; నిజనాథ పాదసే
వారతి బొద్దువుచ్చుచుఁ బ్రపంచసుఖంబుల నెంచ, దట్టియా,
తారకు నేడు చంద్రుడు దాపరమాటకు హేతు వేమొకో?

ఔను. చూడజూడ ఈఘట్టముకడుంగడు విమయగర్భితమై కన్పట్టుచున్నది దీనినిజాగరూకతతో కనిపట్టి కలహాభోజన ప్రాప్తికీవలయు నుపాయమ్ములు వెతకుటయే ఇక నాకు కర్తవ్యము. హేకృష్ణా! ద్వారకానిలయా!

నారదుని పాట

అంకం రెండు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమం వెలుపల ఒక మార్గం

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ- ఒరేయ్! నువ్వూ నేనూ ఈ ఆశ్రమంలోనికి వచ్చి ఎన్నేళ్లు గడచిపోయాయో జ్ఞాపకంవుందా ?

జంబూ- చంద్రుడికంటే రెండు సంవత్సరాలేగా మనం ముందు వచ్చింది ?

లంబూ- చంద్రుడు ఈయాశ్రమంలో అడుగుపెట్టి ఎన్నేళ్ళయింది ?

జంబూ- పద్దాలుగేళ్ళు.

లంబూ- కాబట్టి మనంవచ్చి పదహారేళ్ళయిందన్నమాట. మరి పద్దాలుగేళ్ళనుంచీ అతను చదివిన చదువుకీ, పదహారేళ్ళనుంచీ మనం చదివిన చదువుకీ, ఎంత తేడావుందో గమనించావా ?

జంబూ- గమనించకేం ?

సీ. తర్క-భాష్యముల విద్వాన్ బిరుం దతనికి,
వంటలో మనకు విద్వాన్ బిరుందు

లంబూ— లక్ష్యలక్షణధనుర్లాఘవంబతనికి,
భక్ష్యభక్షణ కళాప్రౌఢిమనకు

జంబూ—గంధర్వ గానసంగతి వాసియతనికి,
వర్ణదంపుడుపాట వాసిమనకు

లంబూ— సకలపురాణార్థచర్చలు వానికి,
'శాంతా' పురాణమే చర్చమనకు

జంబూ— చనవు గారాము ముద్దుముచ్చట లతనికి,

లంబూ— తిట్లు మొడనెప్లు మొట్లు చీవాట్లు మనకు,

జంబూ— మురిపెముగ పెంపబడ్డ పూమొక్క యతడు,

లంబూ— సంతవిడిచిన యాబోతు జంట మనము.

జంబూ- ఒరేయ్! మరోసంగతిగమనించావా ?

లంబూ- ఏమిటది ?

జంబూ- చంద్రుడు విద్యల్లోనేగాక విలాసాలలోకూడా పాండిత్యం సాధించడం సాగించాడు.

లంబూ- ఔనౌను కనుకుంటా.

జంబూ- పద్దానుగేళ్ళక్రితం ఆశ్రమంలో అడుగుపెట్టిన ఆపిరికిచూపుల పాలబుగ్గల చంద్రుడికీ, నవయౌవన సౌందర్యాతిరేకంతో విరాజిల్లుచున్న ఈచంద్రుడికీ ఎక్కడా పోలికే లేదుసుమా.

లంబూ- (రహస్యంగా) ఎలావుంటుందిరా! — పూర్తిగా రెండావుల దూడయ్యాడు.

జంబూ- (రహస్యంగా) తారవిడిస్తే కాంత — కాంతవిడిస్తే తార.

లంబూ- అందుచేతనే దూడ బాగాకండపట్టి తోకయెత్తి నృత్యంచేస్తున్నది. అదిగాక ఒరేయ్! అందచందాల్లో చంద్రుడివంటి సుందరుడు లేకపోవచ్చుగాని, ఆశ్రమములోవున్న ఆడవాళ్లందరికి ఇదేమి వేలంవెర్రో బోధపడకుండావుంది.

సీ. "కనురెప్పవెట్టి కాతనిజూచు నొక్కతె
చూచి యల్లన దలచూచిమెచ్చు—

జంబూ- మెచ్చులాడ పటంచు మెచ్చినవ్వు నొకర్తె
నవ్వులోన గిరుక్కనను దోలంగు—

లంబూ- పయటచాటుగ నోరబరకించు నొక్కతె
బరికించి వానిదగ్గరకు బిలుచు—

జంబూ- బిలిచి యూరక ముచ్చటలనాడు నొక్కతె
ఆడి ఏకాంతమటంచు జేరు—

లంబూ- చేరి చెవిలోన గుసగుసల్ చెప్పినట్లు
మోము మోమున గదియించి మరియునొకతె"

జంబూ- ఇక్షుఖండంబుపై మూగు నీగలవలె
మురుసుకొని మ్రోతవెట్టి రీ ముగ్ధలార!

లంబూ- ఒరేయ్! కందమూల ఫలహారమనీ కాషాయవసన ధారణమనీ సాత్విక జీవనమనీ బ్రహ్మాశ్రమ వాసమనీ యెంతో గొప్పగా మనం చెప్పుకోవడమేగాని ఆడా మగా అనేవిషయం వచ్చేసరికి అది కిరాతకులకూ మనకూ అంతగా భేదంకనపడదు సుమా.

జంబూ- సందేహమెందుకు? అందుకు సజీవ దృష్టాంతముగా నీవూ నేనూ ఉన్నాంగదా!............ఒరేయ్ మాడుమాడు అపూర్వం! (తెరవైపుచూపిస్తాడు)

లంబూ- (చూస్తూ) బలే రమ్యంగా ఉంది. చంద్రుడు ఒక లేడివెంట పడ్డాడు. శాంత ఆ లేడిని పట్టుకొని ఒక పొదలో దాచేసి పారిపోతున్నది.

జంబూ- ఈ శాంత సంగతి మరీ గల్లంతుగా వుందిసుమా.

లంబూ- చంద్రుడు వచ్చినపుడల్లా ఇదివరకల్లా పూర్తిగా విడిచిపెట్టేసింది.

జంబూ- ఔను. దీనికళ్ళకు ఇప్పుడు మనమిద్దరము రాహుకేతువుల్లాగ కనపడుతున్నాం.

లంబూ- చంద్రుడివెంట తిరగవద్దని అమ్మగారు ఎన్నిసార్లు దీన్ని మందలించినా ఎలాగో అవకాశం చిక్కించుకొని కుమ్మరిసారెలాగా అస్తమానం ఇతడిచుట్టే తిరుగుతూ ఉంటుంది.

జంబూ- చంద్రుడికి కూడా దీనివెంట తిరగడం చాలా సరదా అనుకుంటా.

లంబూ- ఒరేయ్! పరిగెత్తుకుంటూ ఇద్దరూ యిటేవస్తున్నారు. ఏం చేద్దాం?

జంబూ- (ఆలోచనతో రహస్యంగా) అమ్మగారితో చెప్పి ఆమెను ఇక్కడికి తీసుకువచ్చి వీళ్ళయిద్దరితంతూ ఒక్కసారిచూపించి, ఘాటుగా శృంగభంగం చేయిద్దాం. రా!—

లంబూ- బాగుంది ఈ ఆలోచన. పదు!

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

దృశ్యం – రెండు

బృహస్పతి ఆశ్రమంలో వనం
శాంతను తరుముతూ చంద్రుడు ప్రవేశం

శాంతా చంద్రులకు డైలాగ్ పాట (4)

శాంత- ఎందుకు ఇలా నా వెంటపడ్డావు?

చంద్ర- నా లేడిని నాకిమ్ము.

శాంత- నీ లేడా? నాకేం తెలుసు?

చంద్ర- నీవే దాని దాచితివి.

శాంత- నేనా? ఏమిటీ? (ఒళ్ళుదులుపుకుంటూ) ఎక్కడ?

చంద్ర- సరే! పోనీ (వెళ్ళిపోతాడు)

శాంత- చంద్రా! (అడ్డంగా నిలబడి) వెళ్ళనియ్యను.

చంద్ర- ఏల?

(3)

శాంత- నాయిష్టం.
చంద్ర- శాంతా !_
శాంత- ఔను.. ... చంద్రా! నాలాల్రోజులనుంచి నిన్ను కొన్ని ప్రశ్నలడగాలని అనుకుంటున్నా. ఇవ్వాళ అడిగేస్తా_ సరియైన సమాధానం చెప్పికదలు.
చంద్ర- కానిమ్ము. ఎట్టి ప్రశ్నలు ?
శాంత- తారాదేవి నీకేమవుతుంది ?
చంద్ర- తల్లి.
శాంత- తల్లిగనా !... ఎన్నాళ్లయింది ఆమె నిన్ను కని ?
చంద్ర- (కోపముతో) హాస్యమా ?
శాంత- నీతల్లి అనసూయసాధ్వి కాదా ?
చంద్ర- ఆమె కన్నతల్లి_ఈమె పెంపుడుతల్లి.
శాంత- ఓహోహో !
చంద్ర- ఔను శాంతా !
శాంత- బాగా యోచించే చెబుతున్నావా ?
చంద్ర- ఆవిధముగా ప్రశ్నించుటకు హేతువేమి ?
శాంత- ఉందికాబట్టి అడుగుతున్నా.
చంద్ర- శాంతా ! నీకెందుకంటెట్టి యసహ్యపుటాలోచనలు కలవో నేనెరుంగను. కాని నామనోగతము నాలించెదవు గాక.

జనుడు మరల మరల జన్మములెత్తుట
తప్పదన్న మాట తథ్యమేని_
నూరుజన్మలెత్తి తారాసుతుండనై
పుట్టుసుగతి నాకు పట్టుగాత !_

శాంత- చంద్రా ! ఆతారాదేవి చేష్టలనూ హావభావాలను గమనిస్తున్నావా
చంద్ర- అంతగా గమనింప దగిన దేమియుండును
శాంత- చంద్రా ! నీవు వట్టి వెర్రివాడవైనా కావాలి లేకపోతే నూంచి గడుసరివైనా కావాలి.
చంద్ర- ఎందుచేత ?
శాంత- నీకుతప్ప ఆశ్రమంలో అందరికీ ఆమెచేష్టలు చాలా విపరీతంగా కనిపిస్తున్నవి
చంద్ర- నిజమా ? ఎట్టివవి ?
శాంత- ఎట్టివంటే నేనేం చెప్పను ?... నేనూ ఆడదాన్నే!...అయినాచెప్తా.

చ. గడెతడ నీవు కన్నులకు గన్పడ కుంటివ యేని తార తాఁ
దడఁబడనేల ? యుస్సురని తారట లాడుచు నిన్నుఁబిల్వఁగా
బుడుతులఁబంపనేల ? నినుఁగోలిన శిష్యులుగారె మెల్లనున్ ?
చెడిన మనస్సువృత్తులివి చెప్పగనేలను విప్పి చంద్రమా?—

చంద్రి- (కోపంతో) శాంతా ! ఇదియెల్ల నీకపోల కల్పిత కథానకము.

శాంత- గడుసుదనపు బోధకలు చాలించి, ఇంకా విను. ఆనా, ఒకనాడు—

సీ. "జిలుగుచీర వదల్చి చెంగావి ధరియించి
ఏమిబాగనుచు నిన్నేల యడిగె ?

చంద్రి- కన్నా ?! ఆనెపూ? ! ఎన్నడు? !

శాంత- నేను చెప్పబోయేవన్నీ విని తర్వాత బుకాయించు.

రైకవదల్చి యారజపుపైట ధరించి
యేది మేలనుచు నిన్నేలయడిగె !
జడవిచ్చి వింతగా జారుకొప్పు ధరించి
యేది నీటనుచు నిన్నేలయడిగె !
పైడిముక్కరదీసి పచ్చతాక్క ధరించి
యేది లెస్సయనుచు నిన్నేలయడిగె ?"
ఇట్టి ప్రశ్నల కుత్తరం బీయలేక
అర్థమెరుఁగని బంపవిద్యార్థికైతి
గ్రుడ్ల నీవప్పగించిన గూఢదృశ్య
మొకటి, నాకంటబడెను లేవోయి చంద్ర !

చంద్రి- శాంతా ! శాంతా ! నిన్నుఁబ్రతిమాలుకొనెద ! నన్నురచ్చబెట్టకుము. నేనే పాపము నెరుఁగను. శాంతా! నీవు నాకుమిక్కిలి నేస్తురాలవు, నాహృదయమును నీకడ దాపజాలను. త్రికరణశుద్ధిగా నామనస్థితి నికవెల్లడించెద నాలింపుడు.

చ. అనుభవమహోన్నతన్ దొలుత నర్థమెరుంగగ నేరనైతినే,
దినములు మీఁదవడ్డ కొలదిన్ విశదంబగుచుండె తాళ భా

వన నెలకొన్న ఘోరపరివర్తన, హాయ్యయ్యో! తారా! రేబవల్
కనులకు కూర్కురాదు, భయకంపితమయ్యెడు దేహమక్కటా !

తార- చంద్రా ! బింకాలు విడచిపెట్టి నిజంచెప్పడానికి ప్రారంభించావు... నీహృదయానికి చాలా సంతోషపడుతున్నా.

చంద్ర- తారా ! నాహృదయావేదన ఎంతనిచెప్పుదును ?

సీ. ఆమెచర్యల యంతరార్థంబు తెలియని
యట్లు నటింతునా ? అదొక భయము!
తెలిసినరీతివర్తింతునా ? యేమి నా
హాస మొనరించునో ? అదొక భయము !
తేటతెల్లంబుగా దెల్పి నీకిది తగ
దంచు వారింతునా ? అదొక భయము !
వారింపకుందునా యేరీతి నెపుడేమి
యైపుట్టియున్ననో ? అదొక భయము !
తల్లిదండ్రుల విడిచి విద్యార్థమిటకు
వచ్చితిని, చిన్నవాడ, నేపాపమెరుగ—
పిట్టపిడుగనువిధాన నీఘట్టమొకటి
వచ్చిపడెనార ! నాతలవ్రాతయేమొ ?!

తార— చంద్రా! నీవల్ల తప్పులేదను విషయం ఇప్పుడు విస్పష్టమయింది.

చంద్ర- తారా ! నేస్తురాలా ! సహృదయా ! కర్తవ్యము ననుగ్రహింపుము.

తార_ సరే, చెప్పనా ? వింటావా ?

చంద్ర- అవశ్యము.

తార- చంద్రా ! తారవల్ల నీకు బాధతప్పిపోవాలంటే ఒక్కటేమార్గం.

చంద్ర- ఎట్టిది ?

తార_ ఆమెకు నీమీద రోతపుట్టేట్టు చేసుకోవాలి.

చంద్ర- రోతయా ? నామీదనా ? ..సరే కాని, ఉపాయము ?

తార- ఆడుదానికి మగవానిమీద రోతకలగటానికి ఒక్కటే ఉపాయముంది.

చంద్ర- ఎట్టిదది ?

తార- తనప్రేమను నిరాకరించి అన్యస్త్రీని ప్రేమిస్తే చాలు, ఆడుదానికి ఆ మగవానిమీద తప్పకుండా రోతపుడుతుంది.

చంద్ర- కాబట్టి నీ హితబోధ యేమని ?

శాంత- ఒకవంక తారను నిరాకరిస్తూ మరొకవంక అన్యస్త్రీని ప్రేమించు ఆదెబ్బతో తారకు నీమీద కోపపుట్టక తప్పదు. ఆకోపంలోనే నీకు విముక్తి కలుగక తప్పదు.

చంద్ర- మంచిదే కాని, నే నేస్త్రీని ప్రేమింపగలను ? ఎవ్వరును గానరారే !

శాంత- (వెకిలిగానవ్వుతూ) ఇంతవరకూ ఇన్నేళ్ళనుంచీ ఈఆశ్రమంలో నీహృదయాన్ని ఆకర్షించగలిగిని స్త్రీ ఒక్కతెయూ లేదా ?

చంద్ర- అట్టి హృదయమొకటి నాకుండినగదా ఆవిషయమెరుంగుటకు ?

శాంత- కఠినుడా ! జీవంలేని పాషాణప్రతిమాశిల్పమా నీవిగ్రహం ?

చంద్ర- కోపపడకుము శాంతా !—

గీ. ప్రేమయనయెట్టిదో నాకిదేమి తెలియు ?
నా ప్రపంచము గురువు. గ్రంథములు, విద్య
తార, నీ, వింతియేగాక తదితరము
నాకుఁ గనుపింపలే దిన్నినాళ్ళ శాంత ?

శాంత- "ఇన్నినాళ్ళు" అంటున్నావు—చంద్రా ! ఇప్పుడిప్పుడు కనిపిస్తున్నదా నీకీ ప్రపంచం ?

చంద్ర- కనిపించుచున్నది.

శాంత- ఏవిధముగా ?

చంద్ర- బహుభయంకరముగా ! —

శాంత- ఏమిటి ? భయంకరంగానా ! ప్రపంచమా ! (పక్కున నవ్వుతుంది)

చంద్ర- శాంతా ! నీవుకూడా నన్ను నిరాకరించుటకు పూనుకొంటివా ? (కన్నీళ్ళతో) కానిమ్ము. ఈక్షణముతో నాకును ఈయాశ్రమమునకును ఋణానుబంధము తెగింది. శాంతా ! నాతల్లిదండ్రులయొద్ద కిప్పుడే పలాయన మొనరించెదను. దానితో నాబాధలెల్ల తప్పక నివారణ కాగలవు. శాంతా ! సెలవు.

గీ. అమ్మ తారయటన్న నా కమితభయము
శాంత ! నీకడ నా కెచ్చు చనవు, ప్రీతి—
మరతు నామెను; నిన్ను నేనుమరువజాల
లతలవలె నల్లుకొన్న యుల్లముల నకట
త్రెంచుకొని పోవుచుంటి, క్షమించు శాంత !

(చంద్రుడు పోతూవుండగా శాంత అతణ్ణి గట్టిగాపట్టుకొని ఏడ్చివేస్తుంది)

శాంత- చంద్రా ! చంద్ర ! నీకు ఒకేహృదయమున్నదా ? దానిలో ఒకమూలమాత్రం తావుకూడా నాకు వున్నదా ? చంద్రా ! రాయిటు. ముఖంఎత్తు. చూడు! చంద్రా ! నన్నునీవు నిజంగా నమ్మావా ? నమ్ముతావా ? నమ్మగలవా ?

చంద్ర- నిన్ను నమ్మకుందునా శాంతా !

శాంత- కాని, అమాయికుడా ! నేను నమ్మదగిన స్త్రీని కాదు సుమా!

చంద్ర- ఎందుచేత ?

శాంత- తారలోమొలకెత్తిన దోషమే నాలోకూడా తలయెత్తునేమో? ఎవరుచెప్పగలరు

చంద్ర- శాంతా ! నీకట్టి తలంపు కలుగుటయే కల్ల. ఒకవేళ కలిగినను నేను సహించుకొందును.

శాంత- చంద్రా ! జారిపోతున్నావా ?

చంద్ర- కాదు. ఆమె నా తల్లి — నీవు నా సహాధ్యాయినివి. ఆమె గురుపత్ని — నీవు నేస్తురాలవు ఆమె కోరిక లోకవిరుద్ధము. నీతలపు లోక సహజము. అందుచేత సహానమున కవకాశమున్నదని నా యభిప్రాయము.

శాంత- అటులేని, చంద్రా ! నీవు నా సద్వర్తనంమీద సంపూర్ణ విశ్వాసంవుంచి, ఈ క్షణమునుంచి నేనుచెప్పినట్లు నడుచుకుంటావా ?

చంద్ర- అట్లే నడచుకొందును.

శాంత- మంచిది. ఆతారకు నీమీద రోతపుట్టుగానిక్కై నేనొక గమ్మత్తుచేస్తాను.

చంద్ర- ఎట్టిదది !

శాంత- ఈ క్షణంనుంచి నీకు నేనేప్రియురాలిగా నటిస్తాను. నీవు తప్పుతలవవుకదా ?

చంద్ర- నా ప్రియురాలిగానా ! నీవా !

శాంతా- అంటే —నటించడంవరకేలే.

చంద్ర- మరి—నేనేమిచేయవలెను ?

శాంత- నీవూ నటించాలి.

చంద్ర- ఏవిధముగా ?

శాంత- నాప్రియుడిలాగా

చంద్ర- గొప్ప చిక్కు తెచ్చి పెట్టితివే !

శాంత- అరుగో ! అదుగో ! చంద్రా ! ఆ కొండేగాళ్ళు — లంబోజంబోలు నీమీదా నామీదా ఏవో చాడీలుచెప్పి తారను యిక్కడికిదీసుకువస్తున్నారు. రా. ఇదేసమయం. మన్మథతంత్రంలోవున్న మంత్రాలన్నీ ప్రయోగించి తారకు

నీమీద గోత్రప్రస్తుతిచేస్తా. రా. భయపడకు. ఊ.! చూడు. నామాటలు అర్థంచేసుకొంటూ నాతోపాటు ఆడు. నాతోపాటు పాడు!

ప్రేమతత్వంబోధ శాంతా చంద్రులకు

తైలాంగ్ పాట (5)

పాటపాడుతూ శృంగారచేష్టలను నటిస్తూ ఇద్దరూ నిష్క్రమణం.

దృశ్యం - మూడు

అదే ఆశ్రమవనిలో

లంబూ జంబూలు తోవచూపగా తార పరుగుతో ప్రవేశం.

లంబూ- అదుగో! అదుగో! చూడండి. మీరేచూడండి.

జంబూ- చూడండి. అద్భుతంగా ఉంది — మోహం వుంది! అర్థం చెప్పవలసినంత అగత్యం మాకేముంది. చూడండి. ఎంతనిర్భయంగా విహరిస్తున్నారో చూడండి.

లంబూ- ఇది పవిత్రమైన మున్యాశ్రమ మనుకున్నారో? పార్కులనుకున్నారో!

జంబూ- అమ్మయ్యో! పట్టపగటివేళ —అందరూ తిరిగేవేళ —

లంబూ- కలియుగం ఇవ్వాళే వచ్చినట్లుందిరా!

జంబూ- అమ్మో! వీళ్లను దండించకపోతే ఏం జరుగుతుందో తెలుసా?

లంబూ- ఏం జరగడం ఏమిటి? ఆశ్రమానికి భూకంపం వస్తుందిరా భూకంపం!

తార- అయితే, వటువులారా! శాంతాచంద్రులు ఈరీతిగా ప్రవర్తించుట ఇదివరకెప్పుడైనా మీకంట పడినదా?

జంబూ- ఏమోనమ్మా! ఈగొడవలన్నీ మాకేం తెలుసు? మీ అధుపాజ్ఞలో వున్నాడు కదా అని అనుకున్నాము గాని చంద్రుణ్ణిఇలా సజ్జెలగుర్రంలాగ విడిచిపెడతారని మేమెప్పుడూ అనుకుంటామా!

లంబూ- అదీగాక చంద్రుడి వయసెక్కడ! శాంత వయసెక్కడ! ఈవిపరీతానికి అవకాశం ఎక్కడ!

తార- అయితే, లంబోదరా! వయస్సుతోపాటు మనస్సుకూడా వికారం పొందుతూ వుంటుందనా నీ యభిప్రాయం!

లంబూ- అమ్మయ్యో! ఇలాంటి ప్రశ్న వేశారేమిటి! వయస్సు ముదిరినకొద్దీ మనస్సు కూడా గిడసబారి పోవాలమ్మా - దేహధర్మమంటు అది.

జంబూ- అమ్మా! ఉదాహరణకు చెప్తాను. మీరున్నారనుకోండి. మీకు వయస్సు మనస్సూ సమగతిలో ఉన్నయ్ - కాబట్టి మీఎండి జంట కోడెమూడల

బండిలాగ జమాయించి నడుస్తుంది. గురువులవారు, బృహస్పతి భగవాన్లవారు ఉన్నారనుకోండి. వారివయస్సు ముసలెద్దూ—వారిమనస్సు కోడెదూడా— అందుచేత, వారిబండి కుంటుతూ, పడుతూ, నడుస్తుంది—

తార- ఇక నోరుముయ్ ! - లంబోదరా ! నీవు సత్వరమేపోయి శాంతతో నేను రమ్మంటినని చెప్పి తీసుకొనిరా.

లంబూ- అమ్మా ! శాంత తప్పేఅంటారా ఇదంతా ?

జంబూ- చంద్రుడుకూడా శిక్షార్హుడే నమ్మా

తార- నోరుమూయండి. జంబూ ! వెళ్లు.

లంబూ- చిత్తం. (లంబూ నిష్క్రమణం)

తార- జంబుకేశ్వరా !

జంబూ- అమ్మా ?

తార- మీగురువులవారికి వయస్సెంత ?

జంబూ- మీకే తెలియాలి.

తార- ఊహించిచెప్పు.

జంబూ- బహుశా ఆరుపుష్కరాలు దాటివుంటయ్ అనుకుంటా.

తార- నావయస్సెంత ?

జంబూ- నాకేంతెలుసు ?

తార- ఇదికూడా ఊహించిచెప్పు

జంబూ- మీవయస్సు రెండోపుష్కరం మూడోపుష్కరం సందుసందుకు వుంటా కాని, ఎందుకమ్మా ఈవయస్సులభోగట్టా ?

తార- జంబూ ! వయోభేదంవల్ల శాంతాచంద్రుల వర్తన విపరీతంగా కనిపిస్తే, మరి ఆకారణంచేతనే తారాబృహస్పతుల దాంపత్యంకూడా లోకానికి విపరీతంగా కనుపించదంటావా !

జంబూ- ఏమోనమ్మా !

తార- భయపడి చెప్పలేకపోతున్నావు. కాని, జంబుకేశ్వరా !

ఉ. ఆలుమగండటన్న విధియందలి చిత్రముగాక, వృద్ధు ని
ల్లాలయినంత మాత్రమున యాత్మనశించునె? స్త్రీత్వమారునే?
పూలుగలట్టి తీవెయది పుట్టపయిన్ బడి ప్రాకు గాక, ఆ
పూలపరిమళంబులు గుబులొక్కని పర్వవె వెల్లదిక్కులన్ !

జంబూ- (ఏడుస్తు ప్రవేశించాడు)

జంబూ- అమ్మా ! మనవాడికి శాంతచేతుల్లో మంగళహారతి జరిగినట్లే తోస్తుంది.

తార- ఏమిజరిగినది ? ఇటుకురానన్నదా !

లంబూ- (ఏడుపుతోనే మళ్ళీ 'ఊ' అన్నట్లు తలఊపుతాడు)

తార- రమ్మని నీవు బలత్కారం చేశావా

లంబూ- (ఏడుపుతోనే మళ్ళీ 'ఊ' అని సౌజ్ఞ)

తార- అందుకని నిన్నుకొట్టిందా

లంబూ- (ఏడుపుతోనే మళ్ళీ 'ఊ' అని సౌజ్ఞ)

తార- ఆడది కొట్టితే యేమైంది వాళ్ళు అనుదిన్నం ప్రతిస్తే నెత్తిశోమా జాముకొనే నరలోకం, అంతా ఈఆశ్రమంలోనేవుంది — ఇది మా స్త్రీ జాతి దురదృష్టం. నడవండి. శాంతాచంద్రుల వ్యవహారం నేనే పరిష్కారం చెయ్యాలి. ముందు మీరు పొండి. నెమ్మదిగా నేనువస్తా—

లంబూ }
జంబూ } చిత్తం. చిత్తం.

(లంబూ. జంబూలు నిష్క్రమణం)

తార- (పెద్దనిట్టూర్పు విడిచి) అక్కటా ! —

ఉ. ఊరక బింకముల్ పలుకు చుంటిని - అంతెయోగాని చంద్రుడా
తీరున శాంతతో ప్రియుడువిధిన్ విహారించెడి దృశ్యమద్దిరా !
ఘోరదురంతమైహృదయఘూర్ణనమున్ బొనరించి, దేహమున్
దారుణ కేలకీలికల దగ్ధమొనర్పఁగ సాగెనక్కటా !—

(తార నిష్క్రమణం)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పతి ఆశ్రమంలో వనాంతరం

శాంతా చంద్రుల ప్రేమవిహారం

డైలాగు పాట .(గి)

పాట చివర మొదలుకొని తార "చంద్రా ! ఆగు ! శాంతా ! చాలించు" అని చెప్పేమాటల వరకూ షుమారు రెండునిమిషాల కాలం పట్టే ఆర్కెష్ట్రా మ్యూజిక్ జరుగుతూ వుండాలి. ఆమ్యూజిక్ మీద శాంతా చంద్రులు ప్రేమనృత్యం చేస్తుంటారు.

(పాట)

డైలాగుపాట పూర్తికాబోయే ముందే

లంబూ జంబూలు ప్రవేశం

లంబూ- ఏయ్ చంద్రా! నిన్నే

జంబూ- ఏమే శాంతా! ఇటుగో! యిటు చూడు. నిన్నే!

లంబూ- అమ్మగారు వస్తున్నారర్రా!

జంబూ- మీమంచికోసమే చెబుతున్నాం వినండి!

లంబూ- మీయిద్దరూ యిలా చిలకా గోరువంకల్లాగ అనుకుంటూవుంటే చూసేవాళ్లకు ఒళ్లు జలదరిస్తుంది సుమా.

జంబూ- శాంతా! చూడు. నన్నకూడా కాసేపు అలాగే ఉడికించవూ?

లంబూ- నన్నో?

జంబూ- చంద్రా! రయ్యమని నువ్వుకొంచెంసేపు విశ్రాంతితీసుకో. నేనూ శాంతా అనుకుంటాము.

లంబూ- ఒరేయ్! మొట్టమొదట ఒళ్ళుజలదరించడం నీకా? నాకా?... నాకే అని ఇందాకే చెప్పేశా, కాబట్టి నేనేమొదట ఆడాలి.

జంబూ- ఒరేయ్! అసలు సంగతి గమనించావా? మనం వీళ్ళకి కనపడమూలేదు. వినబడమూలేదు.

లంబూ- అయితే ఏం చేద్దాం?

జంబూ- నువ్వేచెప్పు.

లంబూ- మంచిది. ఒరేయ్! ఇక ఒకటే కర్తవ్యం. అసలు శాంత మనకు లభించనప్పుడు. నకిలు శాంతను సృష్టించుకొని ఆనందపడదాం. రా!

జంబూ- నకిలీ శాంత ఏమిట్రా నీ శ్రాద్ధం?—

లంబూ- అంటే, నువ్వే శాంతవని, నేనే శాంతనని నువ్వూ అనుకొని ఇష్టంగా ప్రేమించుకుందాం రా!

జంబూ- ఒరేయ్! ఇదిచివరికి కటికి పేజూవాళ్ళ అవుతుందేమో?—అయినా సరేనా చూద్దాం ఎలావుంటుందో!

ఇద్దరూ చేతులుపట్టుకొని ఒకరు చంద్రుడు లాగా ఒకరు శాంతలాగా సరిగ్గా వాళ్లకుమల్లే (అంధవికారంగా) ప్రేమనృత్యం చేస్తుంటారు.

ఈ దృశ్యం జరుగుతూవున్న సమయంలో

తార ప్రవేశం

తార- శాంతా! చంద్రా!...... మీరుకూడానా! ఇదేమిటివిపరీతం? లంబూ! జంబూ! లంబూ! మిమ్మల్నే!... (ఎవ్వరికి వినపడడం లేదు) జంబూ! లంబూ! (గట్టిగా ఇద్దర్నీ చెరొకటి చరుస్తూ చరుస్తుంది)

జంబూ } అమ్మయ్యో ! అమ్మగారు !
లంబూ }

అంటూ పరుగెత్తుకుపోతారు.

తార- చంద్రా ! ఆగు. శాంతా ! చాలించు.

శాంత- మీరా ?... ఎప్పుడువచ్చారు ?......క్షమించండి! ..చూడలేదు.

తార- చంద్రా ! అలిసిపోయావు కాబోలు. ఆశ్రమంలోనికిపోయి విశ్రాంతితీసుకో

చంద్ర- (తలవంచుకొని వెళ్ళుతుండగా)

శాంత- చంద్రా ! వెళ్లవద్దు. (చేయిపట్టుకొని ఆపుతుంది)

తార- చంద్రా ! శాంత ఆపితే ఆగిపోయేస్థితికి వచ్చావా ?

చంద్ర- (మౌనం)

తార- ఈస్థితి నీకు ప్రాప్తించి యెన్నాళ్ళయింది ?

శాంత- చెప్పు... నీవూ నేనూ ఇలా సంచరించడం ఎన్నాళ్ళనుంచిఅని నీతల్లిగారు ప్రశ్నిస్తున్నారు. భయమెందుకు ? నిజంచెప్పు.

చంద్ర- (మౌనం)

శాంత- అమ్మా ! చంద్రుడి విషయం మీకు తెలియనిదేముంది ? వీడు మితభాషి అదీగాక మిమ్మల్నిచూస్తే అమితభయం. అందుచేత మౌనం ధరించాడు.

తార- ఓహో !

శాంత- కాబట్టి చంద్రుడి బదులూ నాబదులూ నేనే జవాబు చెప్తా...అయితే... మీ ప్రశ్నయేమని ?.........మరచిపోయా!.........ఆ...... ఈవ్యవహారం మా యిద్దరిసందునా ఎన్నాళ్ళనుంచి నడుస్తున్నది అని ప్రశ్నించారు. జవాబేమిటంటే ఇది చాలారోజులనుంచి నడుస్తున్నది.

చంద్ర- వట్టిది. వట్టిది. ఇందాకటినుంచియే.

శాంత- కంగారులో ఒకటి చెప్పబోయి మరొకటి చెప్పకు. అమ్మా ! అసలు విషయ మేమిటంటే ఈకుర్రవాడు ఆరితేరిన వ్యభిచారిగా తయారయ్యాడు.

తార- ఆ ! శాంతా !.........

శాంత- ఔనమ్మా ! చూపులకు ఇలాంటి పెద్దమనిషి చేష్టలకు ఇలాంటి ధూర్తుడూ పుట్టలేదు — పుట్టబోడు !

చంద్ర- అమ్మయ్యో ! శాంతా ! అమ్మగారికి నాపైన నిక్కముగా రోతపుట్టునట్లే చేయుచున్నావు కదా !

శాంత- అబ్బే! అమ్మగారికి యెందుకుపుట్టాలి. నీమీదరోత! మగాడవు_పడుచువాడవు. నీజీవితానికి నీవేకర్తవు. నీయీడులో వుండేవాళ్లంతా ఏమి చేస్తారో నీవూ అదేచేస్తున్నావు. వాళ్ళందరిమీదా లేనిరోత నీమీద యెందుకుపుట్టాలి? అదీగాక —

తార- చాలించు నీఉపన్యాసం... చంద్రా! వెంటనే ఆశ్రమంలోనికి వెళ్లు!... ఇది నాయాజ్ఞ!... వెళ్లు!... ఊఁ...

చంద్ర- (తలవంచుకొని నిష్క్రమించును)

శాంత- అమ్మా! ఇలాంటి నిరంకుశత్వం మీకు తగదు.

తార- శాంతా! ఇంతసేపు చంద్రున్నాడు కాబట్టి నేనేమీ అనలేదు. ఇక విను. ఈ ఆశ్రమంలో ఇలాటి దురాగతం చేస్తున్నందుకు నీకు శిక్షవిధిస్తున్నాను. ఈ ఆశ్రమంనుంచి వెంటనే వెళ్ళిపో.

శాంత- సరే. చంద్రుణ్ణికూడా తీసుకొని ఇప్పుడే వెళ్ళిపోతా.

తార- చంద్రుడు నీవెంట యెందుకు వస్తాడు?

శాంత- నాకోసం వస్తాడు.

తార- సిగ్గుమాలినదానా! ఇంత గడసరికత్తెవుగా ఎప్పుడు తయారయ్యావు?

శాంత- అమ్మా! నాకుకూడా ఒకభర్తవుంటే నేను భయపడాలి. నేను అవివాహితను, అతడు బ్రహ్మచారి. కాబట్టి నేను చేసేది వ్యభిచారం అనడానికి ఎవరికి గుండెలున్నయ్!

తార- చాలించు నీఉపన్యాసం. ఈక్షణంనుంచి ఈఆశ్రమంలో నీముఖం చూపించవద్దని ఆజ్ఞాపించా. పోయిక! . చంద్రుని ప్రసక్తి నీకనవసరం. వాడు నీవెంటరాడు. రాదలచినను నేనురానీయను. తెలిసిందా! పో! ఈక్షణంపో!

శాంత- చంద్రుడిపై ఇంతఅభిమానం మీకెందుకు?

తార- ఆప్రశ్న నీకెందుకు?

శాంత- మరి, అదేగా మనకిద్దరికీ ఇప్పుడు కావలసింది?

తార- వాడు మాశిష్యుడు. తలిదండ్రులు వానిని మాకప్పగించారు. మళ్లీ యథావిధంగా వారికప్పగించేవరకూ అన్నిబాధ్యతలు మావి. తెలిసిందా?

శాంత- మీబాధ్యతలను ఇంతటి పట్టుదలతో నిర్వహిస్తున్నందుకు నిజంగా మిమ్మల్ని అభినందించాలి కాని, అమ్మా! చంద్రుడికి ఈడువచ్చింది. అంటే మీకు కోపం వస్తుందేమో. కాని —

చ. మగడతివృద్ధు, నీవు సుకుమారపు లేతవయస్సుదాన, వీ
జగతికి మంచిచెడ్డల విచారము తక్కువ, చంద్రుబోలు రూ
పగరిమ గలట్టి యౌవనుడు సంతతమింట వసించియున్న, నీ
తగవులమారి లోకము వృథాయపనిందలు మోపకుండునే?

తార- శాంతా ! లోకం మోపినా మోపకపోయినా ముందు నీవే మోపేటట్లున్నావు.

శాంత- క్షమించండి. మీరు అన్ని విద్యలూ చదివారు. నేను ఏవిద్యా చదువలేదు. కాని, భర్త సంసారం అనే ఆవరణలో మీరున్నారు. ఏఆవరణాలేని మైదానంమీద నేనున్నాను. స్వేచ్ఛ అంటే యేమిటో దాన్లోవున్న మాధుర్యంయెట్టిదో నాకు తెలుసు—మీకు తెలియదు. అందుచేత మీమీద — మీరున్న దుర్భర పరిస్థితుల మీద— మిమ్ములను చంచలంగా కుదిపివేస్తున్న భయంకర సమస్యలమీద, నాకు హృదయపూర్వకమైన సానుభూతి. నిర్వేదం, జాలీ కలిగి ఇవ్వాళ ఈప్రసంగం యెత్తాను.

తార- శాంతా ! శాంతా ! నామీద నీకు నిజంగా జాలికలిగిందా ?

శాంత- అమ్మా ! నేనూ ఆడదాన్నే ! నాకూ ఉంది హృదయం.

తార- క్షమించు. శాంతా ! . నేస్తురాలా ! .. ఇలారా ! (చేతులు చాచింది. కన్నీళ్ళు ఉబుకుతున్నయ్)

శాంత- అమ్మా !

తార- సఖీ !

(ఇద్దరూ ఒకరినొకరు గాఢంగా కౌగలించుకొంటారు)

తార- శాంతా ! ఇక నీవద్దదాచను ! .. దాచలేను!...

శాంత- ఏమిటమ్మా అది ?

తార- చెప్తే నామీద నీకు రోతపుడుతుందేమో ?

శాంత- అమ్మా ! నాయందు విశ్వాసం కలగలేదా ?

తార- శాంతా ! నీకంటె నాకు ఆప్తులు లేరు. చెప్తావిను!—

ఉ. చప్పుడు సేయకుండఁ గడుచల్లగఁ బ్రాకుచువచ్చి, నిద్రమై
దప్పిన వాని చేలమునఁ దాఁ దలదూరిచి, కాటువేయు నా
సర్పమురీతి, నామనసు నందున నొక్క దురంతభావ మి
ట్లిప్పుడు కాలువెట్టెనో? సఖీ విషమున్ బ్రసరించె నక్కటా !

శాంత- అమ్మా! ఆడుదాని జీవితమే అధ్వాన్నపు జీవితం. అందులో ఇలాటిఘట్టాలు తటస్థించినపుడు ఆబాధ మరీ దుస్సహమవుతుంది. అమ్మా ! ఏంజరిగింది ? అసలు సంగతేమిటి ?

తార- శాంతా! ఏమనిచెప్పుదును?

మ. క్రమముం దప్పినఁ జింతపడనా? కాఁ మున్నాత్రోవ యు
క్రమమో నక్రమమో? యధర్మమొ సధర్మంబో? సుధాస్వర్గమో?
క్రిమిదుర్గంధ నిబంధ నారకమొ? నా కేలా? కౌగింతునే! ప్రియా
ర్థము లోకమ్మును ధిక్కరింతు! నిస్సిగ్గౌర్యంబు కానా! ఉక్కటా!

శాంత- అమ్మా! "ప్రియార్థము లోకమ్మును ధిక్కరింతు" అని అన్నారు ఎవరమ్మా ఆ ప్రియుడు?

తార- (ఉలికిపడి) ప్రియుడా! (వెకిలినవ్వు నవ్వగా) నాకా? ప్రియుడా! పాపము శాంతించుగాక! (నాకుల దేవతలు నన్ను రక్షింతురుగాక! నిశ్చల భావాన్ని అరువుతెచ్చుకుంటూ) శాంతా! నాకు ప్రియుడు లేడు. భర్త వున్నాడు. ఆయన పేరు బృహస్పతి.

శాంత- అమ్మా! మీ వాక్కు మీ మనసును ఈవిధంగా మందలించుకుంటున్నట్లుగాని ఈమాటలు లోకాన్ని ఉద్దేశించి చెప్పినవి కావు. సరే పోనివ్వండి. ప్రియార్థము భయంకరంగా వినిపిస్తున్నది. కాబట్టి త్రోసిరాదు ఆ ప్రియుడు ఎవరో చెప్పండి

తార- ఏ ఆప్రియుడు?

శాంత- "ప్రియార్థము" అని సూచింపబడిన అతడే!

తార- అతడా! చెప్పనా? ఇలారా! చెవిలో చెప్తా (శాంత దగ్గరకు వస్తుంది) ఆతడే విను— శాంతా! మంజుమంజులము! శశాంకబింబము! సుధామధురము!... అతని పేరు...

(ఇక్కడ బృహస్పతి అకస్మాత్తుగా వచ్చి నిలబడ్డాడు. అతణ్ణి తార చూచి ప్రసంగం గభాలున మార్చివేసింది)

...బృహస్పతి భగవానుడే. జగదేక బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నుడే! తారానాథ చకోర చంద్రుడే!...

బృహ- ఆనందము! మహదానందము!... తారా నీ నిరంతర భర్తృసంస్మరణాసక్తి నిజముగా త్రిజగద్వంద్యము.

తార- నాథా! వందనములు. ఎప్పుడు వచ్చారు?

శాంత- భగవన్! ప్రణామములు.

బృహ- తారా! చంద్రుడేలనో నేడు అధ్యయనమునకు రాలేదు. వాడెందున్నాడో చూచిరమ్మని శిష్యుల బంపితిని. పెద్దరికపు రోదించిన వానివలె ముఖము

పొంగియున్నదనియు, ఏకతమ్మునన్ దనలో దాను మిగులవేగజెందుచున్నాడనియు వారు చెప్పినారు.

మ. వినుసంబేనియు నూరకుండడు, మహానిష్ఠన్ సమస్తాగమా
గ్ధములున్ శాస్త్రరహస్యముల్ గణితతర్క న్యాయ సిద్ధాంతముల్
శ్రమతో నభ్యసనంబు సేయు; నితరోల్లాసంబులే లేవు చం
ద్రముడౌరా! యిటులేలడీల్పడియె? తారా! నీవు చెప్పంగదే!

శాంత- భగవన్! నేఁ చెప్పనా? నిన్న వాడూ నేనూ పందెం వేసుకొని చెరో పదహారేసి అప్పడాలు తిన్నాం. నాది మొద్దుశరీరం కాబట్టి కడుపులో కట్టుచెయ్యలేదు. వాడిది సుకుమారశరీరం కాబట్టి అప్పడాలపిండి పేగులకుపట్టుకుని అజీర్ణపునొప్పితో ప్రొద్దుటనుంచి బాధపడుతున్నాడు.

బృహ- అదియా విషయము?

శాంత- చిత్తం భగవన్. వాడికి ఆమదం యిద్దామా నేపాళం మాత్ర వేద్దామా అని ఇద్దరము ఆలోచించుకుంటూ వున్నాము. మా ఆలోచన తెగక, మీ సలహా ప్రకారం చెయ్యాలని నిశ్చయించుకొని మీదగ్గరికే బయలుదేర బోతున్నాము. యింతలో మీరూ వచ్చేశారు. అయితే భగవన్! ఆమదం శ్రేష్టమా లేక నేపాళం ప్రశస్తమా?

బృహ- రెండును ప్రశస్తములే.

శాంత- మరి కర్తవ్యమేమిటి భగవన్?

బృహ- లంఘనము! లంఘనము "లంఘనము పరమౌషధమ్" అని ఆయుర్వేద ప్రమాణము

శాంత- దివ్యవాక్యం! దివ్యవాక్యం! అమ్మా! విన్నారా! వాడెంత యేడ్చినాసరే ఇవ్వాళ ఏమీ తిననియ్యవద్దు సుమా!

(లంబు జంబూలు పరుగుతో ప్రవేశం)

లంబూ- వందే గురుదేవా!

జంబూ- నమస్తే భగవన్!

బృహ- ఏందుకురా యింత ఆత్రము?

లంబూ- వస్తున్నది గురుదేవా! మన ఆశ్రమం వైపుకే వస్తున్నది.

బృహ- ఏమది?

జంబు- విమానం గురుదేవా! విమానం!

బృహ-
తార-
శాంత- } విమానమా?!

లంబూ } అదుగో ! అదుగో ! చూడండి.
జంబూ }

(అంతా ఆకాశం వంక చూస్తారు)

బృహ- ఔను అది యింద్రలోక విమానము. తారా ! శిష్యులగు మహేంద్రుడు గాని అతని సందేశహారులు గాని వచ్చుచున్నారేమో ? అతిథిపూజార్థమై మనము ముందు సిద్ధపడి యుండుట మేలు కదా ! తారా ! రమ్ము (శాంతతో శిష్యులతో) శాంతా ! శిష్యులారా ! మీరు కూడా సత్వరమే రండు.

(తారతో బృహస్పతి నిష్క్రమణం)

లంబూ- శాంతా !

జంబూ- బృహస్పత్యాశ్రమ కాంతా !

లంబూ- ఆడుకోవే మాతో రవ్వంత ?

జంబూ- ఎందుకే కోపం నీకింత ?

శాంత- ఈ కోడెదూడలకు పాలు పళ్ళు గడసాగిపోయి, ఏం కొయ్యాల్లో కొలకులకు కొత్త గంతులు వేస్తున్నాయ్.. అయితే బ్రహ్మచారి మర్కటం శిగలోరా ! మీకు నాతో ఆడుకోవాలని వుందా ?

లంబూ } ఔను. ఔను.
జంబూ }

శాంత— నాలో ఏముంది ?

లంబూ } సుఖం ! సుఖం !
జంబూ }

శాంత— ఓహో ! సరే. మీ సుఖానికి మీకూ మధ్య నేనెందుకు అడ్డంగావాలి? సరే కాని నాకూ ఒక సుఖం కావాలి—యిస్తారా ?

లంబూ- యిస్తా.

జంబూ- వాడిమొహం— వెర్రి వెధకాయ. వాడికేంతెలుసు ? శాంతా ! నేనిచ్చేస్తా.

లంబూ- కాదు, నే నేయిస్తా.

శాంత- మీ యిద్దరూ కలిసే యివ్వాలి.

లంబూ- సై

జంబూ- సై

శాంత- సరే. నా ముద్దుల ఎద్దులారా ! అదిగో ఒకబండి. దానికి ఎద్దులు లేవు. ఎక్కాలని నాకు చాలా కుతూహలంగా వుంది. మీ రెద్దులై దాన్నిలాగండి. నేనే దర్జాగా కూర్చొని తోలుతా !...

లంబూ } (ఒకరి మొహం ఒకరు చూచుకొని, చివరకు)
జంబూ } సరే! అలాగే! పోదాం!

శాంత- ఆనందం! సరే...ఇక్కడే ఉండండి. ఇప్పుడే మళ్ళీ వస్తా.

(శాంత నిష్క్రమణం)

లంబూ— } (హిహిహి అంటూ పిచ్చిఆనందంతో నవ్వుకుంటారు)
జంబూ— }

లంబూ—ఒరేయ్! నరవాహనంఎక్కాలని ఇంత కుతూహలం ఎందుకు పుట్టిందో దీనికి

జంబూ—ఒరేయ్! మనలోవున్న గొప్పతనం మనకే తెలియుటం లేదుగాని, మనల్ని చూస్తేచాలు ప్రతిస్త్రీకి ఇలాంటి సుకుమార భావాలే స్ఫురించి తీరాలి!

లంబూ— మరి, మనల్ని ఎద్దులారా కోడెలారా మధ్యేమధ్యే మర్కటములారా అని కూడా సంబోధించిందే దానికి అతరార్థ మేమిటి?

జంబూ—అదే అందులోనే వుందిరా స్త్రీహృదయరహస్యం! చూశావూ! స్త్రీలల్లో నాలుగుజాతులున్నాయని జంతుశాస్త్రకారులు పరిశోధనచేసి చెప్పారు. మనఅమ్మతారాదేవి సర్వశుభలక్షణ లక్షితంతైన ఆ పద్మినీజాతి వారేసుమీ! చూడు, అగుడ్డిమహారుషి- ఆవేపచెట్టుకింద గుడిసెలో వున్నాడే—ఆయన భార్య, పిసనారైన శంఖినీజాతి! మరి, ఏటిఒడ్డున, ఎప్పుడూ గార నూనెతో నిండి, తైలభాండంలో అప్పుడే ముంచితీసిన వత్తిలాగ పితపిత లాడుతూ వుంటాడే ఆ గూని మహాముని—ఆయనభార్య ఒకటోరకంహస్తిని ఇంకామన శాంత- మన హృదయ ఆయస్కాంత- అశ్రేషం ముత్తెంమీద చిత్తినిగా చిత్తిని!

అప్పుడు ఒక గడ్డిమోపు మూటతోనూ. చేతిలో ఒక చెర్నాకోలతోనూ శాంత ప్రవేశం. లంబూ జంబూలకు అర్థంకాక తల గోక్కుంటూ న్నారు. శాంత గడ్డిమోపు విప్పి వాళ్ళముందు గడ్డి వేస్తూ, చెర్నాకోలతో వాళ్ళను కొడుతుంది—

శాంత లంబూ జంబూలకు హైలాగు పాట (7)

దృశ్యం - అయిదు

నారదుడు - ప్రవేశం

నార- హాహాహా! అనుకొన్నంతయు నైనది.

మ. పదియున్నాలుగు దీర్ఘవర్షములు ప్రత్యబ్దంబైన తారాసతీ
మదనోన్మాదము లగ్గిగొండ, పృథుకంబాగుం ఫలితంబై, బదా
బదలై ప్రస్సడి వేళవచ్చె! నిక నా ప్రశ్నన్ని యోగించి కూ
ర్చెద పోరాటము, నందనందన! జయశ్రీ వేగ సంధింపుమా!

శచీ ఇంద్రుని యాహ్వానము. మాతలి యాగమనము — బృహస్పతికి దేవలోక ప్రయాణము ... తారకు చిరవాంఛిత ఏకాంతము ... ఇంకేమి కావలయును? మన్మథునకు కడ కాక్షేపకము!... అనంతరము నా కలహ కార్యకలాపము... హాహాహా!... కాని, ఈ కష్టము నా కాధారముగా ఏవిధమైన కలహము నెట్టగలను? .. దేవదానవులకు ముడిపెట్టుదునా?... వలదు. అది అనవసర దారుణ రక్తపాతమునకు హేతువగును... ఓను... మంచి సమయమునకు స్ఫూర్తికి వచ్చినది. తనయొద్దనుండిన మృతసంజీవనిని కచుని ద్వారా అపహరించినది మొదలు, శుక్రుడు బృహస్పతిపై కోపములు మురిగాము పగదీర్చుకొన వెరవుకై వెదకుచున్నాడు. భళీ భళీ! ఉపాయము స్ఫురించినది. ఇక నా కలహ బుభుక్షపూర్తిగా నుపశమించు సమయము ప్రాప్తించినది. కృష్ణా! ఆర్తజనావనా! నీయాశ్రితులకు ఎందును ఏకొరంతయుగలుగ నేరదనుట నిశ్చయము.

నారదుని పాట

అంకం మూడు

దృశ్యం - ఒకటి

బృహస్పతి కుటీరంలో.

బృహస్పతి కృష్ణాజినాసీనుడై జపమాల త్రిప్పుతూ వున్నాడు. మహేంద్రాహ్వానంతో వచ్చిన మాతలి కూడా వున్నాడు. అతని కాళ్ళు పళ్ళెంలో వున్నయి. ఒక కలశంతో శాంత నీళ్ళుపోస్తున్నది. తార కాళ్లు కడుగుతున్నది.

తార- శాంతా!

శాంత- అమ్మా!

తార- పూజామందిరంలోకి వెళ్ళి పూలకరండం తీసుకురా!

శాంత- చిత్తం. (శాంత నిష్క్రమణం)

బృహ. ఎవరక్కడ ?

లంబూ- (ప్రవేశించి) ఆజ్ఞయేమి గురుదేవా ?

బృహ- నీసహపాటి జంబుకేశ్వరు డెక్కడ ?

జంబూ- ఇక్కడేవున్నా గురుదేవా అంటూ (ప్రవేశము)

బృహ- శిష్యులారా ! ఈయన మహాభాగుడు — దేవేంద్రసారథి — మాతలి. ఈయన రాకచే మనయాశ్రమము నేడు నిక్కముగా పునీతమైనది. వీరిరాకముకు స్మరణచిహ్నముగా మీకెల్లరకు నేడు ఆటవిడుపు నొసంగుచున్నాను. మీరేగి శిష్యులకెల్లరికి శుభవార్త తెలిపి యధ్యయనములు చాలించి క్రీడావినోదములతో నానందించుడు పొండు.

లంబూ, జంబూ } మహాభాగ్యం గురుదేవా !

(లంబూ జంబూలు నిష్క్రమణం)

(శాంత పుష్పకరండంతో ప్రవేశం)

తార- (కరండంలోని పుష్పాలతో మాతలి కాళ్లను పూజిస్తూ పూజాగీతం పాడుతుంది)(గ్ర

మాతలి- సుమంగళీభవ ! దీర్ఘసుమంగళీభవ !

తార- తరించితిని ఇంద్రసారథి ! ధన్యజీవితనైతిని.

(నమస్కరించి తార శాంతతో నిష్క్రమణం)

మాతలి- దేవర్షిచంద్రా ! సౌశీల్య తేజోరాశియగు తారాదేవికి భర్తలగుటచే మీకీర్తికి మరింత వన్నె ఘటించె.

బృహ- మాతలీ ! నీయభివాదములకు కృతజ్ఞుడను. ఇక నింద్రలోకము నందలివిశేషము లెట్టివో చెప్పెదవా ?

ఉ. సేమమె పాకశాసనకి ? సేమమె సర్వసుపర్వకోటికిన్ !
సేమమె యాసుమంగలికి శ్రీసచికిన్ ! సుఖుడే జయంతుడు
ద్దామ పరాక్రముండు, వనితాజనకానవమోహనుండు ! నీ
కామితమేమి ? రాదగిన కారణ మేమి ? వచింపు మాతలీ !

మాతలి- అష్టదిక్పతులు సేవింపగా నఖండసుధర్మ సుంహాసీనుడై జగజ్జాలంబులు శాసించు మీప్రియశిష్యుడు మహేంద్రుడంపగా వచ్చినాడను. అచ్చటనెల్లరకు కుశలము బృహస్పతీ ! అఖిల విద్యావాచస్పతీ !

చ. క్రతువొక్కటండ సాంగముగ మదిని సంకల్పించియున్నాడు, తత్
క్రతువధ్వర్యము నెల్లఁ దావక భుజస్కంధమ్ముపైఁ బెట్టినా
డతిశీఘ్రమ్మున మిమ్ము దోడ్కొని రమ్మన్నాడు మీ శిష్యుఁ డో
యతిచంద్రా! యరుదెంచి యాతని కభీష్టావాప్తి సంధింపవే!

బృహ- మాతలీ! శిష్యుని సందేశమున కానంద భరితుడనైతిని. అతని మహాశయము సఫలమై ఫలించుగాక.

మాతలి- భగవన్! రాబోవు పూర్ణిమయే క్రతు సుముహూర్తమై కాల మత్యవధిగా నున్నది. క్రతు నిర్వహణమునకై సేయందగు కార్యకలాప మంతయు మీరాకకై యెదురు చూచుచున్నది. కాబట్టి మిమ్ము నేడే దోడ్కొని రమ్మనుచు నన్ను విమాన సహితముగా బంపినాడు.

బృహ- మంచిది. అట్లేయగుగాక! మేమొసగు నాతిథ్యమును స్వీకరించి ప్రయాణ శ్రమమును గొంత యుపశమించుకొని ఈ సాయంతనమే నన్ను తోడ్కొని పోవుదువుగాక. రమ్ము. రమ్ము. ఈవార్తను తారకెరింగించి, ఆమె సాడంబరముగ పోవుటకై యుపక్రమింప వలసియున్నది. అక్కటా! తారా!

ఉ. అనిమిసంబు నన్ను విడనాడగనేర్వవు ముద్దరాల! నా
చరణసరోరుహార్చనయె జన్మకు సత్ఫలమంచు నమ్మినా
యిరువురమధ్య గల్గిన వయో విపరీతము లేశమాత్రమే
వరయగ లేని బేల వకటా! యెటు నిన్నిడి పోవనేర్తునో!

మాతలితో బృహస్పతి నిష్క్రమణం.

దృశ్యం — రెండు

బృహస్పతి కుటీరములో మరొకవైపు

చంద్రునిమీద ప్రేమనుండి తప్పించుకు పోలేనోనని శోషిస్తూ, తార తానుకూడా ఇంద్రలోక ప్రయాణమునకు సిద్ధపడుచున్నది. మౌనగానం తీస్తూ పెట్టెబేడా సర్దుకుంటున్నది.

పాట (౧)

తార- (సర్దుతూ) లంబూ! లంబూ!

లంబూ- (ప్రవేశించి) అమ్మా! ఏమిటమ్మా!.....ఇదేమిటి? ఈ ప్రయాణసన్నాహం ఎక్కడికి?

తార- చూడు! ఆ...వటవృక్షానికి ఆరవేసిన అగటినారచీర తీసుకురా! తొందరగా పో! ఊఁ.

జంబూ- చిత్తం. చిత్తం. (నిష్క్రమణం)

తార- (మళ్ళీసర్దుతూ) మరచిపోయా! ఒరేయ్ జంబూ! జంబూ!

జంబూ- (ప్రవేశించి) అమ్మా! ఏమిటాజ్ఞ!......ఇదేమిటి? ఈ ప్రయాణసన్నాహం ఎక్కడికి?

తార- చూడు! ఆ......తోటలోనికిపోయి కొన్ని మల్లెలూ జాజులూ పొగడలూ కోసుకురా! తొందరగా రావాలి సుమా!

జంబూ- చిత్తం. చిత్తం. (నిష్క్రమణం)

తార- (మళ్లీ సర్దుతూ) శాంతా! శాంతా!

శాంత- (ప్రవేశిస్తు) అమ్మా! పిల్చారానన్ను?.........ఏమిటీ సన్నాహమంతా ఎక్కడికి మీ ప్రయాణం?

తార- శాంతా! నాకేజయం. నీకే పరాజయం!

శాంత- అసలు గొడవ యేమిటమ్మా?

తార- నీవు వినలేదా?...... శాంతా! యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నది.

శాంత- ఏమిటి? ఇంద్రుడు యజ్ఞం చెయ్యబోతున్నాడా? యజ్ఞం ఇంద్రుణ్ణి చెయ్యబోతున్నదా?

తార- మాతలి వచ్చాడు. చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడు. నేనూ వెళ్ళిపోతున్నా.

శాంత- మాతలి చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నాడా?!

తార- చంద్రుణ్ణా!...కాదు. పొరపాటు! నా భర్తగారిని......

శాంత- అయితే?

తార- అయితే యేమిటి? ఇంద్రలోకానికి నేనూ భర్తగారితో వెళ్లిపోతా. ఆయన వద్దన్నాసరే వెంటపడతా.

శాంత- వారు రమ్మన్నారా!

తార- ఎవరు?

శాంత- మీభర్తగారు.

తార- యింకా నాతో చెప్పలేదు.

శాంత- మరి?

తార- వారువద్దన్నాసరే నేనూ వెంటవెడతా. ఇక ఈఆశ్రమంలో ఒక క్షణమయినా ఉండను—

శాంత- ఎందుకని?

తార- శాంతా! నీకు సర్వము ఇంతకుముందే చెప్పితిని కదా.

చ. కొడుకని చేరదీసితిని, కూరిమిజూపితి, తల్లివోలె నే
కుడువగ బెట్టితిన్, మెలకువ గోచులు జుట్టితి, నీళ్లుపోసితిన్

చెడుతుల పిన్నినాళ్ళ మది చేరగలే దిపుడేమి వింతయో
యుడుగని తప్పుపోకడల ముజ్జటలాడెను స్వాంతి మర్కటా !

శాంత- అయితే యిప్పుడేమి చేయదలచినారు ?

తార- దొంగ వస్తున్నాడని తెలుసుకొని యేమిజాగ్రత్త పడాలో అజాగ్రత్త పడుతున్నా

తార- ఏమిటా జాగ్రత ?

శాంత- శాంతా !

చ. అవిరళమోహ సంక్షుభితనై, యతిరేక పథానువర్తినై,
పవలును రేలు చందురునిపై బరువెత్తెట మానకున్న దీ
యవగుణ చిత్తవృత్తి ! పతియా పరదేశము లేగుచుండ ! నే
మవుదునో ? నాకు నేనె హృదయమ్మును నమ్మగజాల నో సఖీ !

శాంత- కాబట్టి చంద్రుణ్ణి మరచిపోవడానికి ఈ ఆశ్రమంనుంచి పారిపోవాలని సంకల్పించుకున్నారు. అంతేనా ?

తార- ఔను.

శాంత- (పకాలున నవ్వుతుంది) అమ్మా ! మీరు ఇప్పుడున్న మనఃస్థితికి మీరు చేసిన ఆలోచనకీ సరిగ్గా సరిపోతుంది.

తార- కాంతా !...అదుగో నాథస్తుగారే వస్తున్నారు. !

బృహ- (ప్రవేశించి) తారా!.. ఏమిది ఎక్కడికీ ప్రయాణమన్నావేమి ?

తార- కాదు...అబ్బే—మరి...... ప్రయాణమూ కాదు...... సన్నాహమూ కాదు .. ఏమితోచక ఊరికే సర్దుతున్నా... సరే కాని నాథా .. ఇంద్రలోక విశేషాలు లేమి ? మాతలి ఏమైనా సందేశం తెచ్చాడా ?

బృహ- ఔను. అతడొక యజ్ఞముచేయ సంకల్పించి నన్ను వెంటనే తోడ్కొనిరమ్మని మాతలిని విమాన సహితంగా బంపినాడు.

తార- అయితే, ప్రాణేశ్వరా ! మీరు వెళ్ళక తప్పదా ?

బృహ- భాగ్యశాల ! వెళ్ళక తప్పించుకొను వీలవు లేదు —

శా. "ముల్లోకంబుల నేలు రాజసవనంబుల్ దీర్ప రమ్మన్న చో
నుల్లంఘింపగరాదు గావున నీ దురుద్యోగంబు గావించి, సం
పల్లాభంబున వేగవత్తు భవదాత్మన్ ఖేదమున్ జెంది నే
యిల్లున్ వాకిలి జూచుకొందు మను వింతి కొంతకాలంబికన్"

తార- నాథా! ఇక్కడ నేనుండను. మీవెంబడి నన్నుగూడా తీసుకొనిపొండి.

బృహ- తారా! చీటికి మాటికి భర్తలు భార్యలను వెంటగొనిపోవుట అంతసమంజసము కాదు. అదిగాక, స్వర్గము-స్వర్గము అని యందురేగాని స్వర్గమునందుకూడ దొసగులు లేకపోవు సుమా.

తార- నిజంగానా?

బృహ- ఔను తార.

క. "నటవిట వారవధూటీ
పటలీ సంవృతము స్వర్గపట్టణ మకటా!"
కుటిలాలక! నీవట కే
గుట యుచితముకాదు! మానుకోవే! తారా!

తార- అయితే భగవన్ స్వర్గంలోకూడ ఉన్నవా యిలాంటి లోపాలు?

బృహ- ఔను తారా! లోకవృత్తమెరుంగని ముద్దరాలవు. ఏమని నీతో చెప్పుదును? స్వర్గమని పేరేగాని—

సీ. అల యహల్యా జారుడై వేయికన్నులు
తెచ్చుకొన్నట్టి యామ్రుచ్చు ప్రభువు!
ఇంద్రభోగం బని యెల్లరు గీర్తించు
సుఖలౌల్య మాతని క్షుద్రవృత్తి!
అమృతమ్ము పేరుతో నవతార మొత్తిన
పులికల్లు వాని కాపోసనమ్ము!
కళల పేరిట దినమొలల వర్తించెను
రంభాదు లతనికి రాత్రి సఖులు!
రాజె యిట్లుండ ప్రజలవర్తన మికేల?
పలుకుగాత పురాణముల్ చిలుకలవలె!
మర్త్యుడై చచ్చి రొకరు! యమర్త్యుడగుచు
బ్రతికి రొక్కరు! తార! వర్తనము లేక!

తార- ప్రాణేశ్వరా! సరే ఆ పాడులోకానికి నేను రాను. ఈఆశ్రమమే స్వర్గమనుకుంటాను. కాని అలాగా నేను మీవెంట వచ్చుటె శుభావహమని అనుకుంటున్నా... శాంత! నీవుచెప్పు. ఉండనా? లేక ప్రాణేశ్వరునితో వెళ్ళిపోనా?

శాంత- అమ్మా! దీనికింత ఆలోచన యెందుకు ? మీకు ఏదిస్వర్గముగా కనబడుతుంటే అక్కడనే ఉండండి.

తార- అదికాదే! నాథుని విడనాడి యెలా ఉండగలను ?

శాంత- విరహబాధ దుస్తరమనేమాట నిజమేనమ్మా !

తార- విరహముకాదే! నాథుడు అక్కడికి పోవుట నాకు ఏంతమాత్రం ఇష్టంలేదు.

శాంత- అక్కడ రంభాదు లవరైనా మీ నాథున్ని......

తార- ఛీ. ఛీ. నా నాథుని కట్టి ప్రసక్తిలేదు. నాకు తెలుసు.

బృహ- తారా! నేను త్వరగా రానని నీభయమా ?

తార- (నిశ్చలంగా)....నాథా!......

బృహ- తారా! ఇంతలో ముఖవైఖరి మారినదేల ? నీహృదయమును వ్యాకులపెట్టుచున్న విషయమేమో చెప్పుము—తారా!

తార- నాథా! త్రికరణశుద్ధిగా చెబుతున్నా వినండి! నేను దాచను— దాచలేను. (గభాలున ఏడుస్తుంది)

బృహ- ఏమది తారా ? తారా!......శాంతా! నేడిందాక [illegible] నున్నదేల ?

శాంత- భగవన్! మీవియోగాన్ని ఎలా సహింతునా అని [illegible]

బృహ- "దాచను - దాచలేను" అనుచు నేదో విషయమును గురించి వ్యాకుల[illegible] ఎట్టిదా విషయము ?

తార- (యింకా ఏడుస్తూనే ఉంది)

శాంత- మీరు గ్రహించుకోలేదా ? భగవన్! మీతో రావాలని ఈమె [illegible] మీరు తప్పకుండా తీసుకువెడతారనే నమ్మకంతో ([illegible]) చూడండి

బృహ- ఓహో! అర్థమైనది. తారా! ఏడవకు. యిటుగా. తారా! నీకు ఆశాభంగం కలిగించినందుకు విచారించుచున్నాను. కాని, తారా! నీవునూ నేనునూ లేని యెడల ఈ ఆశ్రమము గతి యేమి కావలెను ?

ఉ. "ఇచ్చటి యగ్నిహోత్ర తతు లెవ్వరి పా లతిథి వ్రజంబులా
వచ్చిన యాప్తబంధుల ఘనంబున నెవ్వరు పూజసేయువా
రిచ్చటనున్న శిష్యులకు నేగతి? సన్నిధ బాయలేని బల్
మచ్చిక నీవు వచ్చిన బలా! అబలా! ప్రబలాఘ మంటదే!"

తార- సరే. భగవన్! మీ యాజ్ఞ యట్లే యగుగాక!

బృహ- తారా! మరొక ముఖ్యవిషయము.

చ. "వయసున బాలుడయ్యు భుజవప్రనల్పో గడు పెద్ద చంద్రుడు, డెం
తయు గృహకృత్య వర్తనల నన్నరపించును నిచ్చలుం, సు నా
దయమున నెండ వానలకు దాగజాలడు, నీవు లేక త
త్ప్రియము ఘటించువారెవరు ప్రేయసి! సుంతతలంచనాడుమా"

శాంత- దివ్యవాక్యం సెలవిచ్చారు భగవన్! తారలేని చంద్రుడూ నీవులేని నేనూ ఒక్కటే

తార- మంచిది భగవన్! మీ యొక్క పాదుల ధరియించి యుండే యుండేదాకా మీరు వచ్చేదాకా నా బాధ్యత లన్నిటినీ త్రికరణశుద్ధిగా నిర్వహించుకోడానికి గట్టి ప్రయత్నం చేస్తా! నాథా! (శోకించి)

ఆ. వె. మీ పరోక్షమందు మిమ్ముగా భావింతు
విషయ సంగమెల్ల విస్మరింతు
చిత్తమొక్కచోట జేర్చి పూజింతు
పాదరక్షలివె! ప్రాణనాథ!

బృహ- ఆనందము! (పాదుకలు యిస్తూ) మహదానందము! (తార వాటినికళ్ళకు అద్దుకుంటుంది నెత్తిమీద పెట్టుకుంటుంది.)

శాంత- (స) ఇది అభినయమా? లేక నిజమా? నాకు అర్థం కావడంలేదు.

(మాతలి ప్రవేశం)

మాతలి- భగవన్! విమానము సిద్ధముగా నున్నది.

బృహ- ఇదే వచ్చుచున్నాను. తారా! సెలవు! శాంతా! సెలవు.

(అంతా నమస్కారాలు చేస్తారు)

బృహస్పతిని పంపుతూ అందరూ కోరస్ పాట పాడుతారు (10).

దృశ్యం - మూడు

బృహస్పత్యాశ్రమం వెలుపల ఒకచోట.

లంబూ, జంబూ, చంద్రుడు ప్రవేశం.

లంబూ- చూశావా! చంద్రుడూ! అదృష్టమంటే అలా కలసిరావాలి!

చంద్ర- ఎవరికి?

జంబూ- ఒకరి కేమిటి? ఎవరికైనా సరే.

చంద్ర- విషయ మేమి ?

లంబూ- ఇంతకంటె యేంకావాలి ? బృహస్పతి భగవాన్లు పరదేశ వెళ్ళిపోయారు

జంబు- ఆశ్రమానికా నాయకుని లేరు -

లంబు- ఇప్పుడంతా స్త్రీరాజ్యం ఆరంభిస్తుంది.

జంబు- స్త్రీలమీద నీ సామ్రాజ్యం ఇదివరకే ప్రారంభిస్తుంది..

చంద్ర- స్నేహితులారా ! నాలింపుడు మీ అసభ్యప్రసంగము ?

లంబు- చంద్రా! నిజం చెప్పు. లంబు జంబుల నెత్తిమీద పిడుగున్నదీ నా [illegible] నే వాళ్ళు కనపడరు. నీమీదా అంతా గాలివిసిరితే [illegible] శిష్యులలో నున్న [illegible] వాళ్ళంతా ఆలో బాలో అని [illegible] వస్తారు. ఇంత [illegible] నాదేలం [illegible] టాగే అంటారా ?

జంబు- [illegible] ! శిష్యులకంతా చంద్రిందే ప్రాణం వచ్చిందా ! [illegible] ప్రాణం !

చంద్ర- అయ్యయ్యో ! జంబు [illegible] ! మిత్రులకు [illegible] మనము వారించు మన కీలాంటి ప్రసంగము తగునా ?

చ. గురుడు జగద్గురుండు - మనకున్ గతజన్మల జేసినట్టి స
త్కారణ ఫలంబుగా దొరికె — గాలము స్వల్పము - విద్య మేటి సా
గరము, తరింపగా నెరవుగన్ను నొప్పగుగాని . సత్య సా
కరణిని యాంధ్ర ముచ్చటల గాలము బుచ్చుటమేల ? మిత్రులా

లంబు- ఒరేయ్ లంబు ! మనవాడు నిజం చెప్పడానికి ఇష్టంలేక వేదాంతో పన్యాసాలు ఆరంభించాడు

చంద్ర- సహాధ్యాయులారా ! ఈ ప్రసంగము కట్టిపెట్టి మనపాఠాలు చూసుకొందాం. నేడు మీరు మీపాఠము అప్పగించలేకున్న [illegible] గురువుగారు తిరిగి వచ్చిన వెంటనే [illegible]. [illegible] నిందించిన ప్రయోజనము లేదు. పాఠము అప్పగింతురా ? లేక నన్ను పొమ్మందురా ?

లంబూ, జంబూ- సరే. ఉండు అప్పగిస్తాం

లంబూ -ఇవ్వాళ్ళ పాఠం ఏమిటిగారి జంబు ?

జంబు- నాలుగో అధ్యాయంలో మూడో మంత్రం కాదటరా !

లంబు- అయితే - నువ్వే మొదలు అందించు.

జంబు- సరే. చంద్రా! అప్పగిస్తాం విను !- ఓమ్!

లంబు- ఓమ్

జంబూ—కాంతా ఇతి కాంతా—

లంబూ—అధర మిత్యధరం—

జంబు—మధుర మితి మధురమ్—

లంబు—ఓమ్ త త్సత్యమ్—

జంబు— సత్య మితి సత్యమ్—

లంబూ- ఓమ్ త దాత్మా-

జంబూ- ఆత్మా ఇ త్యాత్మా-.

లంబూ- త దేవ బ్రహ్మామ్-

జంబూ- బ్రహ్మా మితి బ్రహ్మామ్-

లంబూ- కాంతా అధరమ్ మధురమ్-

జంబూ- కాంతా అధరం మధురం-

లంబూ- ఓమ్-

జంబూ- ఓమ్-

లంబూ- సర్వమ్ చంద్రార్పణమస్తు!

జంబూ- శాంతిః-

లంబూ- శాంతిః-

జంబూ- శాంతిః-

చంద్ర- హరిహరీ! పాపము! శాంతించు గాక! (అంటూ చెవులు మూసు కొని వెడుతూ వుంటే లంబూ జంబూలు పెద్ద పెట్టున నవ్వుతూ అతణ్ణి తరుముతూ నిష్క్రమిస్తారు.)

దృశ్యం - నాలుగు

బృహస్పత్యాశ్రమం లోపల పూజా మందిరం

తార తన నాథుని పాదుకలను పూజావేదికపై పెట్టింది వాటిముందు కూర్చుంది. మనస్సు కుదరడంలేదు. లేస్తుంది.

తార- ఓ పాదుకలారా! పరదేశమందున్న నాభర్తకు ప్రతినిధులై వెలసిన పవిత్ర చిహ్నములారా! నాబాధ యెవరితో చెప్పుకోగలను! ప్రపంచానికి దయ లేదు.

ఒపిక లేదు. కాని హృదయం శిలాకర్కశం వీరికే నివేదించుకుంటా
నా గోడు వినండి!

సీ. పడతికి నాథుడే ప్రత్యక్షదైవం బ
టన్న పెద్దలసూక్తి నవగణించి
సీతా సావిత్ర్యాది సీమంతినుల మహా
మహిమాన్విత కథాళి మరచిపోయి
మచ్చలేనట్టి యిల్లాలిని, వంశము కీర్తి
పాడు సేయుదునన్న భయము వీడి
మూడు నిమేషాల ముచ్చటకై సదా
నరక వాస మటన్న వెరపు తొలగి
ప్రేమనిచ్చిన బుద్ధిని తప్పద్రోచి
మోహపాశక గులామునై పొర్లుచున్న నన్ను
దయదలంపక దారుణ దారుణముగ
శిక్ష సేయరే! పతి పాదరక్షలార!

ఛీ! నా యాత్మను నిగ్రహించుకోవాలె గాని ఈ విధంగా ఉపాయాంతరాలకోసం వెతుకుతు నావంటి విద్యాంసునికి అభాగ్యం. ఔను అర్థమైంది.. ఆ చంద్రుని వంటి మనస్సు అంటే తప్పు చేస్తున్నది నా మనస్సు కాదు... ఈ దేహం! దుర్గంధ సంకీర్ణ సంకలితమైన ఈ మాంసగోళం! .. ఔను .. నా దోషం తెలుసుకున్నా!... నా రహస్యం నా శిష్యుడు తేటతెల్లమైంది

చ. మనసది వెన్కలాగ, మదమత్తగతిన్ మునుముందు దూకు నీ
తనువును నిగ్రహించెదను! తాలిమి రాయిక!

(పకపకా నవ్వుతుంది) నేనిపో, సమ
ర్థను! సదద్వ్యాచార సహితను! గులకాంతను! మేలుకాంతి!

(మళ్ళీ నవ్వుతుంటుంది. ఇకఇక తీవ్రంగా) ఓ
చెనటి! పిచాచి! చంద్ర! నిరసింతు! జయింతు! త్యజింతునిన్నికన్!

(గెల్చానుకదా అనుకొని తన్నుతానే నవ్వుకుంటూ) ఏవీ ! ఏవీ ! నాహృదయేశ్వరుని పవిత్ర పాదుకలు! (తీసుకుంటుంది-కళ్ళకు అద్దుకుంటుంది. ఇంతలో ఒకఆలోచన కలిగింది) ఉండు ! ..ఉండు !...ఔను! ఔను! ఈ పూజామందిర ద్వారము లన్నింటిని బంధించెద ! బహిఃప్రపంచముతో గల రాకపోక లన్నింటినీ నిరోధించెద ! ఔను ! .. ఎవరక్కడ ? ఈపూజామందిరం నాది ! నాకు నా పతి పాదుకలకూ తప్ప ఇక్కడ మరెవ్వరికి చోటులేదు !...పొండి ! ఊఁ విన్నారా ! ఇదిపవిత్రమైన ఋష్యాశ్రమం. నాభర్త జగదేక బ్రహ్మజ్ఞాని. నేను సర్వవిద్యా సకల సద్గుణ సంపన్నురాలను! మీరు ఐహిక వాంఛా దాహ దగ్ధులైనభ్రష్టులు ! మీ ముఖ సందర్శనం మహాపాతక హేతువు ! పొండు ! పొండు ! పొండు! (అంతా ఉద్రేకంతో నిష్క్రమించి తలుపులు పెద్దచప్పుడుతో మూసివేసి మళ్ళప్రవేశిస్తూ) హాహాహా ! ఏవి ! ఏవీ ! నాప్రాణేశ్వరుని పవిత్ర ప్రతినిధులు ! (వాటిముందు కూర్చుంటుంది. ధూళి దులుపుతుంది ప్రమిదతో వత్తి యెగవన దోయబోయి వేళ్ళు కాల్చుకుంటుంది గంట అనుకొని కలశాన్ని ఎత్తి మోగించ బోతుంది. ఇగాటి అవస్థలోనే హారతి వెలిగించి పాట పాడుతుంది)

గీతం

భర్తయే దైవమ్ము భార్యకీ యిలలో
వట్టి మాటలు గావు వాస్తవము సుండీ !
మగడు వృద్ధుడని తెగడ బోకండీ!
తెగడినా ఫల మేమి ? మగడె గతి యండీ!
బ్రతుకులో ఆనంద మున్నా లేకున్న
మనుసులో జ్యోతి ఆరినా ఆరకున్నా
భావాల తోట పూచినా పూయకున్నా
వలపు వెన్నెలలు కాచినా కాయకున్నా
లోకమ్ము చేసిన లోపం బదేమి
నీ కర్మయే గాక నిర్భాగ్యనారీ !

(హారతిపళ్లెం దించుతుంది, పాదుకలను ఎత్తుతుంది. వాటికేసి తీవ్రదృష్టితో చూస్తూ)

నాథుడే సత్యమని నమ్మే ప్రతివ్రతలకు పతి పాదుకలలో కూడా పతివిగ్రహమే ప్రతిబింబించాలికదా! మరి-నా పతివిగ్రహ మేది! (పాదుకలకేసి తేరిపార చూస్తుంది చంద్రవిగ్రహం కనిపిస్తుంది. ఉలికిపడి కళ్లు మూసుకుంటుంది మళ్లీ చూస్తుంది. మళ్లీ కళ్లుమూస్తుంది.) ఆఁ చంద్రుడు! చంద్రుడు! (పాదుకలను విసరి పారేస్తుంది. హారతి పళ్ళెం ఎత్తి చూస్తుంది. అందులోనూ చంద్రుడే కనబడుతాడు. విసిరి పారేస్తుంది ఈసారి కలశం- అందులోనూ చంద్రుడే! పూవులు - అందులోనూ చంద్రుడే! జ్యోతి- చంద్రుడే! అర్ఘ్యపాత్ర- చంద్రుడు! అన్నిటినీ విసిరికొట్టి) ఛీ! ఛీ! నానిష్ఠ - దీక్ష - నిగ్రహం సర్వం నిర్మూలం!.. అబ్బబ్బ! ఈకృత్రిమ వ్యవస్థను ఇక సహింపలేను. నన్ను నేనే మోసగించుకుంటున్నా లోపల ఒక జీవితం పైకి ఒక జీవితం నటిస్తున్నా!.. ఔరా!

ఉ. పొందుగ గూరుచుండి పతిపూజ నొనర్చెడు వేళ, పూలలో
చందురు! డంతరంగమున జంద్రుడు! జ్యోతి కరండ దీపికన్
జందురు! డర్ఘ్యపాత్రయున జంద్రుడు? హారతి పళ్లెరంబునన్
జందురు! డస్లపాదుకల జంద్రు? డిఁకేమి యొనర్తునక్కటా!

(అప్పుడు "తలుపు! తలుపు!" అంటూ తెరలోనుంచి జంబు కేకల్లు వేస్తాడు)

తార- ఎవరు?

(తెరలో - "తలుపు! తలుపు!")

తార- తియ్యను.

(తెరలో - "తలుపు! తలుపు!")

తార -తియ్యను. తియ్యడానికి వీలులేదు।

(తెరలో - "తలుపు। తలుపు।")

తార- ఎవరు నీవు?

(తెరలో - "నేను జంబు కేశ్వరుడ నమ్మా!")

తార -పో।

(తెరలో - "అది కాదమ్మా। చాలా ప్రమాదం జరిగింది।"

తార- ప్రమాదమా?..........ఎవరికి?

(తెరలో - చెప్తాను. ముందు తలుపు తియ్యండి!")

తార- ప్రమాదం?..... ....చంద్రునికి కాదుగదా। చంద్రా।.....

అంటూ గభాలున పోయి తలుపు తీసి జంబుతో
మళ్ళీ వస్తుంది.

తార -ప్రమాదం ఏమిటి ? ఎవరికి ? తొందరగా చెప్పు!

జంబు -ఉండండమ్మా. కొంచెం ఊపిరితీసుకోనివ్వండి .. సంగతి ఏమిటంటే... మొన్న

తార -మొన్నటి సంగతు లెందుకురా ? ఇప్పుడేమి జరిగిందో చెప్పు !

జంబూ- అదికాదమ్మా ! మొన్నతో ఆరంభించిస్తేనే గాని మీకు ఇప్పటి విషయం బోధపడదు. మొన్న ఒక దొంగ పెద్దపులి వచ్చేసి మన ఆశ్రమంలో దూరి రెండు కోడెదూడలను లాక్కుపోయిందనే విషయం మీజ్ఞాపంలోవుందా ?

తార- ఔను. ఔను.

జంబూ- అమ్మా !...మరి - పెద్దపులి జాతిలో పిల్లులు పుడుతాయా? లేక పిల్లిజాతిలో పెద్దపులులు పుడతాయా ?

తార- మూర్ఖుడా ! అసలు విషయంచెప్పు ?

జంబూ- అఁఆఁ. క్షమించండి. ఆ పెద్దపులి- ఇవ్వాళ- అంటే- ఇంతకు ముందే వచ్చింది. కాని కర్మంజాలక అది నాకే కనబడింది ..

తార- తొందరగా చెప్పరా !

జంబూ- వెంటనే పరుగెత్తుకుపోయి చంద్రుణ్ణి తీసుకొచ్చా.

తార- చంద్రుణ్ణా !... అయ్యో తర్వాత ?

జంబు- ఒక చేతిలో విల్లూ- మరో చేతిలో బాణం- ధరించి- చంద్రుడు వస్తుంటేఅహాహా ఎంత జగన్మోహనంగా వున్నాడని చెప్పను! అబ్బబ్బా! ఆసుమాస్త్రుడు - ఆ అనంగుడు- ఆరతినాథుడు-అంటే ఆమన్మథుడు- వాడి తాతలాగా ఉన్నాడు మన చంద్రుడు !

తార- సంతోషమే !...కాని ప్రమాద మేమిటో చెప్ప వేం ! తొందరగా !-

జంబూ- అప్పుడు మనచంద్రుడు, యాత్రేయ రతీనాథుడు, గభాలున విల్లెత్తి- గుభాలున బాణమ్ము విడువగా- దభాలున శార్దూలమ్ము ధరణిపైబడి కాళ్ళు పైకెత్తేసింది

తార- ఏమీ ! చంద్రుడు పెద్దపులినిచంపాడా!... ఆహా !... కాని, ప్రమాదం సంగతి చెప్పవేమి ?

జంబూ- అంటే- దాన్ని తరుముకు పోతగావుంటే జొన్నమోడొకటి కాలికి రాసుకు పోయి, రవ్వంత పెచ్చూడిపోయి, కొంచెం నెత్తురు కారింది. అరుగో అరుగో ! లంబూ చంద్రుడూ ఇక్కడకే వస్తున్నారు ! చూడండి ।!

అప్పుడు లంబూతో చంద్రుడు ప్రవేశం. విల్లమ్ములతో
కనిపిస్తున్న చంద్రుడు మరీ జగన్మోహనంగా వున్నాడు.
కాలిమీద కొద్దిగా నెత్తురు మరక లున్నవి.

తార- చంద్రా! ఏది ఏది! నీగాయం చూడనియ్! (కూర్చుంటుంది. గాలు చూస్తుంది, గభాలున చీరలో ఒకపీలిక చింపి, కాలికు కట్టుకడుతూ) చంద్రా! ఎంత ప్రమాదం జరిగింది? ..ఇలాటి అపాయకర వ్యాసంగాలు ఎందుకునీకు?... ఆపెద్దపులి ఎదురు తిరుగుతే ఎంతకష్టం!... లంబూ! జంబూ! వీడు చాలా అలసిపోయి వున్నాడు. మంచి విశ్రాంతి అవసరం కావలసిన సపర్యలన్నీ నేను చేస్తా, కొంచెం నెమ్మదించిన తర్వాత మిమ్మలను పిలుస్తా అందాకా ఇక్కడికి రాకండి - పోండి!-

లంబూ- అమ్మా! ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వస్తున్నది. ఆగాభరాలో నేనూపడిపోయానమ్మా!

జంబూ- నేనూకూడా పడ్డానమ్మా!

తార- సరే. మీరుకూడా విశ్రాంతి తీసుకోండి. పొండి!

(ఇష్టంలేని వైఖరితో ఇద్దరూ నిష్క్రమణం)

తార- చంద్రా! శార్దులమును సంహరించేటంత వీరాగ్రణి వయ్యావా? ఏదీ! ఏదీ! నీ వీరవిగ్రహాన్ని కనులార చూడనియ్! ఏదీ! ఆవిల్లు పట్టు సొగసు, ఆ అమ్ము తొడుగు నీటు, ఆ ఆలీఢపాదం, ఆ వీరావేశ సౌందర్యం, ఏదీ ఒక్కసారి చూపించు!

చంద్ర- అమ్మా!...

తార- (ఉలికిపడుతుంది)

చంద్ర- అట్లులికిపడితిరేల!

తార- చంద్రా! నిన్ను వేడుకుంటున్నా ఈక్షణంనుంచి నన్ను అమ్మాయని పిలువవద్దు.

చంద్ర- నేడు నాపాతము లింకను బూర్తికాలేదు- మనసంతయు ఆ వ్యాసంగము గానున్నది ఈపూటకు నాకు సెలవిచ్చి పంపండి.

తార -మనసంతయు విద్యావ్యాసంగముపై నున్నదా!......చంద్రా! నీకు మనస్సనేటుందా? .. ఉంటే ఈసమయంలో అక్కడికెలాపోయింది?

చంద్ర -మీపరిసంగము వినుటకు నాకేమోభయము గుచున్నది. మీవైఖరికూడా...

తార -ఔను. చంద్రా! నాచేత చెప్పించాలని దొంగవేషం వేశావే కాని, నీకు అర్థం కాని రహస్యమేముంది? చంద్రా! ఇక దాచను దాచలేను!

చ. అతితరమైన ప్రేమ, హృదయమ్మున నన్ని దినాలనుండి యు
ద్ధతి జెలరేగ - నిందనక దాచినా చెంగున నిప్పువోలె! నా
పతి పరదేశమేగ, చిరవాంఛిత సత్ఫల సాధనంబుకై
జతనము కూడె నేటికి, విచార మికేటికి మారసుందరా!

చంద్ర- తారదేవి !......

తార- ఏది? ఏది! మళ్ళీ ఒక్కసారి సుధామధుర స్వరంతో నా పేరు ఉచ్చరించు

చంద్ర- తారదేవీ! ఈయసద్వర్తనము మీవంటి విద్యావంతులకు అనుచితము,

తార- అయితే, చంద్రా! విద్యవున్నందుకు చేయదగినది వైరాగ్య స్వీకారమేనా?

చంద్ర- కాదు. న్యాయవిచారం - పాపభీతి - సంఘ నియమం-

తార- ఇంతేనా? ఇంకేమి కలవా?

చంద్ర- ఆముష్మికచింత - నరక భీతి!

తార- ఆగు! నరకభీతియా? నరకభీతి చంద్రా! నరకమంటే ఏమిటో ఊహామాత్రంగా నీకు తెలుసు - అనుభవపూర్వకంగా నాకు తెలుసు!

చ. అరువదియేండ్ల వృద్ధునకు నన్నియిజచ్చి నికృష్ట నీరసా
వరణములో నిరాశల ప్రవాసము చేసెదు వాని కేండి యు
ర్వరబడు పండుటాకునకు ప్రౌఢవయస్క—శిరీషపుష్ప సుం
దర సుకుమార—మూలగులె నారకనారక మోయి చంద్రుడా!

చంద్ర- హరిహరీ! యట్టి యపవాక్య వాక్యము లాలించుచుంటివి- తారాదేవీ? మోహాతిరేకమున మీ వివేకము సంకుచితమైనదే గాని—

చ. "వికల చరిత్రుండైన, మది వెంగలియైననుఁ, గూరిపి యైననుం
ద్రికరణ శుద్ధిగా మగఁడె దేవుఁడటంచు నిశ్చయించి, యొం
డొకఁ డెటువంటి వాడయిన నొప్పదు కోరగ సాధ్వి! యిల్లరుం
గక మదీ తప్పి తేని త్రిజగమ్ములు నిన్ను హసింప కుండునే!"

తార- చీటికిమాటికి భర్తయని, పాతివ్రత్యమనీ ఉపన్యసించు చున్నావు. ఈలాటి ఉపన్యాసాలు ప్రపంచములో అనాదినుంచి వినబడుతూనే ఉన్నవి. కాని చంద్రా!

చ. "మగని నతిక్రమించుటలు మానినికిన్ తగదంటి వొప్పితిన్;
దమఁడు మగండటన్న మది మక్కువ యెవ్వనియందో, కంటికిం
పగు నతఁడెవ్వఁడో యతఁడె! ఆతనిఁ గాదని యన్యుఁగూడినన్
తగ దిది కాముకీ పునుల ధర్మము నీ వెఱుంగవే!"

చంద్ర- తార ఇట్టి దారుణపాప కార్యమునకు ఇంత నిర్భీకముగా పాల్పడు చున్నావు. అక్కటా! లోకము నవ్వునని యైన సంకోచింపవా?

తార- లోకమా? నవ్వునా? హహహ! చంద్రా?

ఉ. లోకము నవ్వునంచు దనలో జనించిన ప్రేమ నాపగా
నేకనలాక్షి కైన దరమే? పరిఘూర్ణ తరంగమాలిక
నీకము తోడ గర్జ్వారసి నిండుగ బారు నఖండ వాహినీ
ఘాకల నాపబూనిన, తటంబులు త్రెంచి జగంబు ముంపన్!

చంద్ర- తారాదేవీ! జారకృత్యమువంటి భయంకర పాతకము వేరొండు లేదుసుమా?

తార- చంద్రా జారత్వమనీ, సాధ్వీత్వమనీ శాస్త్రాలలో వ్రాసిపెట్టినదెవ్వరు? భగవంతుడా? కాదు. మనుష్యులే మీ మగవాండ్రే-

చంద్ర- నామీద కోపమున్నను నీవు తలక్రిందుగ కనబడుచున్నది. కాని, తారాదేవి!-

క. "కోపము వలదిక- నీవే
పాపమునకుఁ జొచ్చినన్ ప్రపంచమునం, దిం
కేపాలతి మగని యొద్దన్
గాపుర మొనరింపజాలు కాంతా! వినుమా!"

తార- చంద్రా! ఈ నీతిప్రసంగాలు చాలించి నామనోరథాన్ని ఇకనయినా పాలించు

చంద్ర- మానినీ! పాపపుణ్యములకు విపరీతార్థములుచెప్పి నన్ను ఎట్లో ఒడంబరచు టకు యత్నించుచున్నావు. అక్కటా

చదివితి వెల్లశాస్త్రములు సాధ్వివటంచు జగంబునందు నిం
తవనుక పేరుగొంటివి-వినాశబుద్ధి యిదేల కల్గెనో
ముదితరో నీకునేడు? మన పూర్వచరిత్రల నెందు నైననున్
సుతతులు పుత్రులన్ గవయ జూచుట వింటిమె! కంటిమొకటా!

తార- చంద్రా పూర్వచరిత్రలు నే నెరుంగనివి కావు. కాని, తీరెను కదిపితే డొంకంతా కదులుతుంది చెప్పనా-?

సీ. "కన్నకూతురటంచు నెన్నక భారతీ
తరుణిఁగూడడె నీ పితామహుండు?
మేనత్తయను మేరమీరి రాధికతోడ
నెనయడే యచట నీ యనుగుబావ!

వదినయంచు నొకింత వావిలేకయె జ్యేష్ఠ
నెలతతో బొందడే నీ గురుండు!
మునిపత్నియగు నహల్యను బట్టడే నీదు
సహపాఠియగు పాకశాసనుండు!
ఇట్టి మీవారినడతలు కట్టిపెట్టి
యమ్మ చెల్లి! న్యాయోక్తుల నాడెదేల?
రార ! నాతోడ సంగింగో రమ్యమేఘ
యవనికల డాలి దోబూచు లాడుకొర ?—

(అని చెయ్యి పట్టుకోబోతుంటే చంద్రుడు తప్పించుకుంటాడు)

చంద్ర- (వణికిపోతూ) అమ్మా ! అమ్మా !

తార- (నవ్వుతూ గట్టిగా నోరు మూస్తుంది.)

చంద్ర- ఈకృత్యము నాకు అసాధ్యము

తార- (పకపకనవ్వుతూ) చంద్రా ! జగన్మోహనా ! అక్షరాభ్యాసమైతేనే గాని ఏవిద్యా ఎవరికీ సాధ్యంకాదు. రా ! ఇటురా ! భయపడకు ! నీవు శిష్యుడవు! నేను ఉపాధ్యాయురాలిని ! కసురుకోనులే ! ఇదిగో ! చెప్పినట్టుచెయ్యి ! చేస్తావా ! చేస్తావా

తే. తెయిటు నీదుచేయి ! ఇక తిన్నగ గన్నులు మూసికో ! ఉపా
ధ్యాయిని నేను మేనునకు నానిచి నీ శ్రవణమ్ములందు 'కో
కో!' యని పాడ నీమెయి గగుర్పు జనించెనా? లేదా? కన్గొనా !
హాయి ! ఇకేలజాగు! పదరా ! ప్రమసాజన రాజమోహనా!

(అంటూ చంద్రుణ్ని లాక్కుపోతూ తార నిష్క్రమణం)

దృశ్యం – అయిదు

శుక్రమహర్షి యాశ్రమం వెలుపల
వారదుటు పరుగెత్తుకుంటూ ప్రవేశం.

ఆచార్యా !...దానవగురూ తమా !...శుక్రమహర్షీ !...మాట్లా... మాట!... ఇటు ! ఇటు !

శుక్రుడు ప్రవేశం

శుక్ర- ఓహో! నారదుడా! మహర్షీ! అభివందనములు.

నార- దానవర్షీ! ధన్యవాదములు!

శుక్ర- ఎక్కడనుండి నీ రాక? విశేషములేమి, బ్రహ్మలోకమున్న నెల్లరకు క్షేమమా? నారదా!

ఉ. కల్లనిజమ్ము లెండు కలగాపులగమ్ముగ గల్పి, పోరు సం
ధిల్లగ జేసిపంచు జగతిన్ జనుపేరొక టబ్బియుంటచే
జెల్లని డబ్బుగా, యెప్పుడు చేతులు మారుచుండు నీవు, నా
వల్లన నేమి కావలసి వచ్చితో నేడు, వచింపు నారదా!

నార- శుక్రాచార్యా! రాక్షస గురువైన నీవు బ్రహ్మర్షినైన నాకు ఈమాత్రపు నర్మోక్తులాడకుండా స్వాగతమిచ్చెదవని నేననుకొనలేదు. నేను కలహకారి నని లోకము వాకొనుచున్న మాట నిజమే కాని, ఆచార్యా!

గీ. కలహ కారణములు కొన్ని కలిగియుండ,
వాని నొకచోట సంధించు వంతు నాది;
లేనికలహంబు సృష్టించు లేకిబుద్ధి
లేశమైనను నాయందు లేదు సుమ్ము!-

శుక్ర- నారదా? నీవు వచ్చిన కార్యమును దెల్పవైతివి?

నార- నేను తగవులమారినని తొలుతనే చెప్పితినిగదా, ఇక నేమి తెలిసిన నేమి ప్రయోజనము? శుక్రాచార్యా! కలలోనైన నీవనుకొనని యొకానొక మహోత్తరావకాశము లభించినది. ఆవిషయ మెరింగింపవలెనని గంపెడాశతో వచ్చితిని, గాని పుట్టెడు వగపుతో బోవుచుంటిని. ఆచార్యా! సెలవు!

శుక్ర- ఏమది? నారదా! ఆగు! ... నాకు అవకాశమా? .. నేను కలలోనైన అనుకొననిదా? ... ఎట్టిదా యవకాశము? దేనికి సంబంధించినది? అది అంతటి మహోత్తరమైనదా? నారదా! నీమాటలు నిక్కముగా నన్నూరించు చున్నవి.

నార- ఆచార్యా! అది మహోత్తరావకాశ మనుట నిస్సంశయము. అట్టిది నీకు మరల లభింపబోదనుటయు గూడ నిశ్చయము.

శుక్ర- అది యెట్టిదో వినుటకు మిక్కిల యుత్సహించుచున్నాను.

నార- అవకాశమెట్టిదనగా-ఆచార్యా? కలదుగదా ఆనాడు కచుని బంపి నిన్ను వంచించి నీ మృతసంజీవనిని పస్కరించిన యాదేవగురువు బృహస్పతి?

శుక్ర- ఔను.

నార- అతడొనరించిన యాదురాగతమునకు దగిన ప్రతిక్రియ నొనర్చు నవకాశము నేటికిన్ నీకు లభించినది.

శుక్ర- నిజముగాన!...అట్టి యవకాశమున్నదా!... ఎట్టి శుభవార్త నాలింప జేసితివి? నారదా వివరించి చెప్పుము.

నార- కలదుగదా సుందరీ గగనతార, రతీ పరావతార, తార యను పేరుగల భార్య యొకర్తు బృహస్పతికి ?

శుక్ర- ఔను- ఈతపాదలో గురిగింజ తీగవలె అవృద్ధునివద్ద ఆమె యున్నదనుట జగద్విదితము.

నార- ఇక మరింత జగద్విదితము కానున్న విషయ మేమనగా, తారా బృహస్పతి వియోగము - తారా చంద్ర సంయోగము !

శుక్ర- తారాచంద్ర సంయోగమా ! ఎవడాచంద్రుడు ?...అత్రి పుత్రుకుడును బృహస్పతి ప్రియశిష్యుడును అగు చంద్రుడేనా!

నార- ఔను.

శుక్ర- ఏమేమీ! గురువునొద్దనే గాక గురుపత్నియొద్ద కూడ కళ లభ్యసించు నంతటి ప్రోఢ యయ్యెనా?

నార- ఆచార్యా ! ఇన్నిమాటలేల ? నీదివ్యదృష్టిని ప్రసరించి, ఆ బృహస్పత్యాశ్రమములో, ఆ పర్ణకుటీరములో ఆ శయ్యాగృహములో, ఆ తారాచంద్ర ఘట్టమున నొక్కసారి తిలకించిన సర్వము నీకే తెలియగలదు.

శుక్ర- నారదా! బహుళ తపస్సిద్ధిచే ప్రాప్తించిన పవిత్ర దివ్యదృష్టిని ఇట్టి అపవిత్ర దృశ్య సందర్శనమునకై వినియోగించుట అలిమ కార్యము కాని నారదా

ఉ. తల్లియటన్న వావి, గురుతల్పగ పాతకమన్న భీతి, యే
మొల్లక యెట్టులీవనికి నొప్పెదమయ్యెనో చంద్రు! వౌర! యి
ల్లొలక గట్టుకొన్న పతినొల్లక, శీలము కీర్తి పంగడం
బొల్లక యెట్టు లీవనికి నొప్పె నభాగిని! తార! యక్కటా!

కానిమ్ము! తారయేమైన నాకేమి? నీవన్నట్లు నాశత్రువుపై బగసాధించుటకు నిక్కముగా నవకాశము లభించినది. నారదా! ఇకమాడు మీ శుక్రుని విక్రాంతి ఆ బృహస్పతి యధోగతి!

నార- ఆచార్యా! ఏమిచేయదలచితివి?

శుక్ర- తొందరయేల? నీవే పరికించెదవుగాక! సత్వరమే బృహస్పత్యాశ్రమమున కేగి కార్యకలాపము ప్రారంభింపవలసి యున్నది. నారదా! ఇచ్ఛయున్నచో నీవు కూడా నాతో రావచ్చును.

నార.- కానిమ్ము. మీయిరువురి కలహ వినోదమును జూచుటకన్న ప్రస్తుతము నాకితరోద్యోగము కన్పించుటలేదు. మంచిది. ఆచార్యా! నీవు లోనికేగి ప్రయాణసిద్ధుడవు గమ్ము నేనును కాల్యకరణీయము లాచరించుకొని వచ్చెదను.

శుక్ర.- అట్లే యగుగాక. (నిష్క్రమణం)

నార.- ఆనందము! బ్రహ్మానందము! లక్ష్మీకళత్రా! భక్తజన వశంకరా! ఈచల్లనివేళ నిన్ను మనసార స్మరింతునుగాక!-

నారదుని గానం

(నిష్క్రమణం)

అంకం నాలుగు

దృశ్యం ఒకటి

బృహస్పతి ఆశ్రమంలోని శయ్యాగృహం వెలుపల పరిగెత్తుకుంటూ కాంతా, లంబా, జంబా ప్రవేశం.

లంబా.- అమ్మా!......అమ్మా!...(చప్పట్లు)

జంబా.- భగవతీ!...భగవతీ! (చప్పట్లు)

కాంత.- తారాదేవీ!... తారాదేవీ! (చప్పట్లు)

లంబా.- తలుపు! తలుపు!

జంబా.- తియ్యండి! తియ్యండి!

కాంత.- తొందరగా తియ్యండి! తారాదేవీ!...సంగతేమిటంటే, ఇంద్రలోకంనుంచీ మీభర్తగారు తిరిగివస్తున్నారు. చంద్రుణ్ణి వెంటనే బయటకు పంపివేయండి లేకపోతే ప్రమాదం వినబడిందా నామాట?

లంబా.- అబ్బే మూడురోజులనుంచి యిదేవరుస.

జంబూ- ఏంచేద్దాం ? శాంతా ! అదిగో విమానం వచ్చేస్తుంది. వీళ్ళు మనకు కనబడడంలేదు. మనం వాళ్ళకు వినబడడంలేదు. వ్యవహారం చూస్తే విష మించేటట్టే వుంది.

లంబూ- మనకెందుకురా ఈ ప్రయాస ? జరిగే శృంగభంగమేమిటో జరగనియ్

జంబూ- నిజమే. స్నేహితులం మన మున్నాముగదా. మంచీ చెడ్డా మనతో చెప్పి చెయ్యకూడదూ? ఈ చంద్రుడికి ఇంత ధైర్యమా? ఇంత కావరమా ? కానీ — వాడు తవ్వుకున్న గోతిలోనే పడ్డాడు.

లంబూ- పడ్డాడురా గోతిలోనే పడ్డాడు.

శాంత- లంబూ ? జంబూ !

లంబూ మధ్య నీ హడావుడేమిటి ?

జంబూ- తారకు చంద్రగ్రహణము అయిందని నీకు ఈర్ష్యగా వుందా?

లంబూ- నీపాలటికి రాహుకేతువుల్లాగా మేమున్నాములే.

శాంత- మిత్రులారా ! మనం ఏలాగయినా తారా చంద్రుల్ని రక్షించాలి.

జంబూ- మనకేమి అవుసరము ? వాళ్ళిద్దరూ మూడు పగళ్ళూ, మూడు రాత్రిళ్ళూ కన్నూ మిన్నూ కనబడకుండా ప్రవర్తిస్తుంటే, కావలసిన ప్రాయశ్చిత్తం కానివ్వవలసిందే గాన మనం అడ్డుపడడమెందుకు?

శాంత- అయ్యో ! అయ్యో ! అదిగో ! విమానం దిగనే దిగింది.

జంబూ- కొంప గుభిల్లున కూలింపన్నమాటే

లంబూ- అదిగో గురువులవారు విమానం సంచి దిగారు.

శాంత- మంచిది. ఇక ఒక్కటే వుపాయం. గోడదూకయినాసరే, వాళ్ళకయ్యా గృహంలోకి వెళ్ళి హెచ్చరిక చేస్తాను. (నిష్క్రమణం)

(బృహస్పతి ప్రవేశము)

లంబూ- } వందే భగవన్ ! (నమస్కారాలు)
జంబూ- }

బృహ- సుఖీ భవ! శిష్యులారా! ఆశ్రమంలో నెల్లరును కుశలమా ?

లంబూ- } చిత్తం చిత్తం.
జంబూ- }

బృహ- ఆనందము !

లంబూ- అయితే. గురుదేవా! ఇంద్రలోకంలో యజ్ఞం జయప్రదంగా జరిగిందా

బృహ- శిష్యులారా! యజ్ఞమఖండ జయప్రదంగా నెరవేరినది.

శా. నాకాధీశుడకండ మోద భరితుండౌనట్లు యజ్ఞంబు సు
(శ్రీ) కళ్యాణముగా వహించితి, శచీ సీమంతినీరత్న మె
న్నో కానుకల్ దయచేసె తారకయు, యెన్నో రత్నముక్తావళుల్
గా కుస్ దక్షిణలిచ్చె నింద్రుడు, మహానందంబుతో వచ్చితిన్.-

జంబూ- గురుదేవా! మేముకూడా మహానందంతో మీరాక కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాము.

బృహ- తార క్షేమముగా నున్నదా?

లంబూ- ఆఁ. చంద్రుడుకూడా కులాసాగా వున్నాడు గురుదేవా?

బృహ- నేనులేనికొరంత యెట్టిదియులేకుండ మీ అధ్యయనము యథావిధిగా కరుగుచున్నదా!

లంబూ- ఒక్క అధ్యయనమే యేమిటి? గురుదేవా! మీరులేని లోపం లవ లేశమైనా కనబడనీయకుండా మన చంద్రుడు అన్ని వ్యవహారాలు మీకుమల్లేనే చేసేస్తున్నాడు.

బృహ- మరచితిని. శిష్యులారా! నా విమానధ్వని తారా శాంతా చంద్రులకు వినిపించియుండెనుగదా? వారలేల నాకెదురు రారయిరి? ఎక్కడనున్నారు ఏమి చేయుచున్నారు? ....రండు! వారిని కలుసుకొనుటకయి హృదయము మారాట పడుచున్నది. రండు!

లంబూ- (బిగ్గరగా) అమ్మా! అమ్మా! గురువుగారు వచ్చారు మువ్వం కాయకూర సంగతి తర్వాత ఆలోచిద్దురుగాని ముందు కాళ్ళు కడుక్కోటానికి నీళ్ళు తీసుకురాండి.

జంబూ- (బిగ్గరగా) చంద్రా! చంద్రా! గురువుగారు వచ్చారు. ఇక వారి పనులు వారు చూచుకుంటారు గాని నీవు కష్టపడకులే నాయనా!

బృహ- ఔరా! వీరిసంభాషణ నేడు అదోక వింతరీతిని హృదయస్పందన మొనరించుచున్నది. వీరిరువురు మూఢ ప్రవృత్తి కలిగిన బాలురు. అయినను-

గీ. ఆట లాడెడు పిల్లవాండ్రట్టి యొక్క
బెడ్డ వైచినవెంటనే వికల మగుచు
చిట్టి తరగల గంపించు చెరువువోలె
హృదయము కలంగ బారెడు. హేతు వేమొ!

(ముగ్గురూ నిష్క్రమణం)

—

దృశ్యం—రెండు

శయ్యాగృహంలో తారాచంద్రులు ప్రేమగానంతో ప్రవేశం. ఇద్దరూ సంపూర్ణశృంగార వేషంతో ఉన్నారు. పాటపాడుతూ తార చంద్రుడికి గంధంపూస్తుంది. ఆకుమడుపులు అందిస్తుంది. పూలచెండులు వేస్తుంది. ఫలహారాలు అందిస్తుంది. చంద్రుడుకూడా నిర్భయంగాను విలాసంగాను ఆమెతో విహరిస్తున్నాడు.

డైలాగ్ పాట (11)

పాటచివర బయటనుంచి పెద్దచప్పుడు వినిపిస్తుంది. తారాచంద్రులు ఉలికిపాటుతో పాటఆపేసి చప్పుడు వినవచ్చినవైపు కేసి చూస్తుంటారు

తార– ఎక్కడిదా చప్పుడు ?

చంద్ర– ఎవరో గోడదూకినట్లున్నారు!

"తారా! చంద్రా! ప్రమాదం!" "ప్రమాదం" అంటూ శాంత భీభత్స పైఖరితో ప్రవేశం

తార– ఏమది ?

చంద్ర– ప్రమాద సృష్టికి ?

శాంత– బృహస్పతి భగవాన్లు

చంద్ర– వచ్చారా ?

శాంత– ఇంద్రలోకంనుంచి ఇప్పుడే విమానం దిగారు. సరాసరి ఈగదిలోకే వస్తున్నారు

చంద్ర– హతోస్మి! హతోస్మి!—

తార– విమానధ్వని నాకు వినబడలేదే!

చంద్ర– నాకును వినబడలేదు.

శాంత– ఎలావినబడుతుంది. ఈ ప్రపంచములో వుంటేగా మీరు !

తెరలో బృహస్పతి "తారా! తారా!"

చంద్ర– అదుగో గురువులవారి కంఠస్వరం!...... శాంతా! ఏమి యుపాయము

తెరలో బృహస్పతి "తారా! తారా!"

శాంత– అదుగో! తుఫానులాగే వచ్చిపడుతున్నారు.! ఏమి ఉపాయము ? అయ్యయ్యో మీరు చూస్తే శృంగార వేషాలతో వున్నారు. గది చూద్దామా మన్మథ క్రీడా

క్రీడారంగంగా స్పష్టమవుతున్నది. ఎంతప్రమాదం వచ్చింది !

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా !"

చంద్ర- తారా! ఎంతచెప్పినను వినక నన్ను దురంత దారుణ కూపములోనికి నీవే దింపితివి. ఇది ఇట్లేయగునని తొలుతనుండియు నేననుమానించుచుంటిని. మానినీ పతిద్రోహపాతకమునకు నీవు, గురుద్రోహ పాతకమునకు నేను, ఈలోకమునందే ఇప్పుడే శిక్షానుభవము కలుగనున్నది. అయ్యయ్యో ! స్త్రీబుద్ధి ప్రళయాంతకమని యెరింగియు ఈవలయందు జిక్కుకొంటినిగదా!

కాంత- చంద్రా! ఆపత్సమయంలో అబలను నిష్ఠూరమాడే పురుషుని కంటె అధమాధముడు లేడుసుమా ?

తెరలో బృహస్పతి ! "తారా !"

తార- కానిమ్ము కాంతా ! ఒకతప్పు చెయ్యనే చేశాను. దానిని కప్పిపుచ్చి మరో తప్పు ఎందుకు చెయ్యాలి ? కానిమ్ము - వారిని కానిమ్ము! ఎట్టి దారుణశిక్ష విధించినా సరే, నిజమే చెబుతా —

చంద్ర- అయ్యయ్యో ! తారా ! నీవు నిజము చెప్పినయెడల నాగతి యేమగునో ఊహించితివా ?

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా !"

కాంత- అమ్మా! ...నాకు ఒక ఉపాయము స్ఫురించింది ... చంద్రా! నీవు పురుషుడవు. కాబట్టి నీజీవితానికి ఏహానియూ కలుగదు అమ్మా ! నీవు సంసార స్త్రీవి నీపేరుప్రతిష్టలు కాపాడుకొని నీసంసారాన్ని నిలువబెట్టుకోవడమే ముఖ్యకర్తవ్యం చంద్రా ! నీవు ఇక్కడనేవుండు. అమ్మా ! మీరు ఈ స్నానాలగదిలోనికి వెంటనే పోయి లోపల గొళ్ళెంవేసుకొని ఈ శృంగార వేషం తీసివేసి యథాప్రకారంగా నారచీర కట్టుకోండి ఇంతలో గురువుల వారిని అమాటా ఈమాటా చెబుతూ ఇక్కడనే ఆపేస్తా ! ఇదే ఇప్పటి ఉపాయం ! రండి ! రండి ! (అంటూ తారను బలవంతంగా స్నానాల గది లోనికి నెట్టివేస్తుంది.)

తెరలో బృహస్పతి "తారా ! తారా !"

కాంత- ఎవరు మీరు ? పేరేమిటి ? ఎందుకు వచ్చారు ?

తెరలో బృహస్పతి "నేను బృహస్పతిని ! తలుపుతియ్!"

కాంత- మీరా ? వస్తున్నా భగవన్ ! వస్తున్నా !!

చంద్ర- కాంతా ! నీకు నమస్కారము నన్ను కూడా ఎక్కడైనా దాచివెయ్ !

శాంత- ఇలాంటి పిరికిపందలు ప్రేమించే ఆడవాళ్ళని ముక్కు చెవులూ కోయాలి
(అంటూ నిష్క్రమణం)

మళ్ళీవెంటనే బృహస్పతియు శాంతయు ప్రవేశం

బృహ- ఓహో! నాప్రియశిష్యుడా!... చంద్రా! ... సౌఖ్యమా?

చంద్ర- చిత్తము భగవాన్!

బృహ- చంద్రా! నీవేషము చూడ పెండ్లికొడుకువలె కన్పించుచున్నావు. కాని నీముఖ వైఖరి చూడ కడుంగడు వెలవెలబారి యున్నది విషయ మేమి?...
ఉండు... ఈకుటీరము నందు ఏన్నడు లేని సుగంధపరిమళములు! ఈ దీపకరండములు! ఈ తాంబూలములు! పూలదండలు! ఫలహారములు!...
ఏమది!.. ఇదితొల్లింటి నాయాశ్రమకుటీరమా?.. లేక బుద్ధిజాడ్యమున నేదేని వేశ్యవాటికకుండు అడుగిడితినా?.. చంద్రా తారా! యెక్కడ

శాంత- తారాదేవి స్నానాల గదిలో వున్నారు భగవాన్ మీరు వచ్చారని ఆనందముతో స్నానం తొందర తొందరగా ముగించుకొని వస్తున్నారు

బృహ- అటులనా?.. కాని! నానిరుపేద కుటీరము నేడింతటి యపూర్వ శృంగార భంగిమలతో విలసిల్లు చుండుటకు హేతువేమో చెప్పెదవా?

శాంత- (పకపకి నవ్వుతూ) ఇంతమాత్రం గ్రహించుకోలేరా భగవాన్?

బృహ- వృద్ధునకు బుద్ధిమాంద్యము సహజమని నీవెరుంగవా శాంతా!... ఆమర్మమ్మిదో నీవేవిప్పి చెప్ప దగుదువు.

శాంత- మర్మం ఏముంది భగవాన్! ఈగదిని. అమ్మగారు... ఇవ్వాళ... ఇలా... ఎందుకు అలంకరించారంటే ...మీకోసమే!..

బృహ- నాకొరకా!... ఈదినమున నేను వచ్చెదనని ఆమె దివ్యదృష్టితో తెలుంగ గలిగెనా?

శాంత- కాదు నిన్నరాత్రి ఆమెకుస్వప్నంలో కనబడిచెప్పారట!

బృహ- ఏమని?

శాంత- ఇవ్వాళ తప్పకుండా వస్తానని, అంచేత ఏంతో ఉత్సాహంతో ఈఅలంకారాలు చేసి స్వాతివర్షంకోసం ముత్తైపుచిప్పలాగా మీకోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. భగవాన్! భర్త రాకంటే పతివ్రతామ తల్లులకు మహోత్సవ సమయం ఏముంటుంది?

బృహ- వాచాలినీ! ఇక నీ గడుసుదనపు మాటలు చాలించి నిజము చెప్పుము

ఈష్మ గేతో పాటు ఈచంద్రుడుకూడా సింగారించుకొని యుండుటకు హేతు వేమి ? ఈరెంటికిని పరస్పర సంబంధములేదా ? నిజముచెప్పుము.

కాంత- (మౌనం)

బృహ- నోరుకట్టుపడెనా ? మంచిది. ఈ పెండ్లికొడుకే ఈ విధావిధాన మెరింగించు గాక చంద్రా ! నీవైన నిజముచెప్పెదవా ?

చంద్ర- నాకేమి తెలియదు.

బృహ- నీ గొంతులనిగల దుస్తులు బ్రహ్మ నాకి యోగ్యములో, పెండ్లికొడుకునకు యోగ్యములో అదికూడా తెలియని అపస్మారక చిత్తావస్థయందుంటివా ?

చంద్ర- నాకేమియు తెలియదు

బృహ- ఓరి కపటీ ! సత్యమే నిజము చెప్పుము లేకున్న ఈబ్రహ్మవిహాసము తప్పక కడ మట్టగలదు ! ఊఁ చెప్పెదవా ? లేదా ? లేనియెడల —

(తార గభాలున ప్రవేశము. వేషంమార్చుకోకుండా వెనకటి శృంగార వేషం తోనే వచ్చింది.)

తార- (ప్రవేశిస్తూనే)...ఆగండి !

బృహ- తారయా ? !...తారా ! నీవుకూడ సంపూర్ణ శృంగార వేషధారిణివై దర్శన మిచ్చితివి ! స్నానములగదినుండి ఇట్టి శృంగారనాయకీ వేషధారణము వెలువడుట. వింతలకువింత !...తారా ! నీవైన నిజము చెప్పెదవా ?

తార- (తలవంచుకుంటుంది)

బృహ- తారా ! దేవర్షి కాంతవు. అసత్య మాడుట కంటె అధమాధమ దోషములేదు సుమా నిజము చెప్పుము. చెప్పెదవా ?

తార- చెప్పెదను.

బృహ- చెప్పుము.

తార- చెప్పెదను. నిజమే చెప్పెదను. మహర్షి ! ... నేను మీయెడల దారుణమైన అపరాధం చేశాను...

బృహ- నాయెడలనా ? !..... ఎట్టిదా యపరాధము ?

తార- మీరు సహింపజాలని ఒక భయంకర అపరాధం !

బృహ- ఎట్టిదది ?

కాంత- నేను చెప్తా అసలునిజం. భగవన్ ! అమ్మగారు ఏ అపరాధమూ చెయ్యలేదు. అపరాధం చేసింది నేను ! అంటే ఈగదిలో నేనూ ఈచంద్రుడూ.

తార- ఆగు ! కాంతా ? నన్ను రక్షించడానికై నాతప్పు నీ నెత్తిపై పెట్టుకుంటున్నావా

నీ సఖిత్వానికి సహస్ర ధన్యవాదాలు ! కాని మహర్షీ ! తప్పుచేసింది తారకాదు — నేను !

బృహ- శివశివ ! .....తారా ! ఇది నిక్కమా ? పరిహాసమా !

తార- పరిహాసం కాదు. నేను చంద్రునితో కలసి మీశయ్యను కలుషితంచేశాను. చిక్కకుండా ఉండాలని విశ్వ ప్రయత్నం చేశాను. కాని, విధి బలవత్తరమైంది. నాచేత ఆపని చేయించింది. ఇందులో చంద్రునివల్ల రవ్వంతైన తప్పులేదు. తప్పంతా నాది ! .. కాదు, తరచిచూస్తే ఈ తప్పు కొంతమీది కూడాను.

బృహ- ఏమంటివి ? తప్పు నాదియా ? కులటా ! ..

తార- ఔను ! మహర్షీ ! ఆవేశం విడిచిపెట్టి ఒక్కింత ప్రశాంతంగా యోచించండి !

ఆ. వె. ఆలుమగలయందు నన్యోన్య మున్నచో
దప్పు లేల గలుగు ధరణి యందు ?
భర్త చెడిన యెడల భార్యదే లోపమ్ము !
భార్య చెడిన యెడల భర్త తప్పు !

బృహ- కండకావరమున కానిపని యొనరించియు లజ్జాలేశమైన లేక తప్పంతయు నామీదికి త్రోయుచుంటివా ? చంద్రా ! నాతార ఈ అగాధ నారకకూపమున బడుటకెల్ల నీవే మూలకారణము ఓరీ !

చ. గొనకొని కూర్మి నోడక కొంకక బత్తె నిన్ను బదారు వర్షముల్
పెంచితి, పెద్దజేసితిని, విద్దెలు నేర్పితి-గాని యక్కటా !
ఘన విషదంష్ట్రికా భయద కాలభుజంగిని పాల బెంచుచే
యని దలపోయ లేదు. కలనైనగటా ! అది యెట్టి మౌఢ్యమో !

తార- మీ యసమర్థ కోపమును చంద్రుడిమీద ఎంతమాత్రం చూపవద్దు. మహర్షీ ! నేను కాపరానికి వచ్చి యిరువైయేండ్లు గడచిపోయినవి. ఇంతటి దీర్ఘకాలం నా జీవితం ఎలా గడచిపోయిందో, మీరు నాతో ఏవిధంగా వర్తించారో కొంచమైనా యోచించారా ?

సీ. తీర్థయాత్రలటంచు తిరుగుట కొన్నాళ్ళు
జన్నంబు లంచును కొన్నినాళ్ళు
గురుకులవాసపు గోష్ఠితో గొన్నినాళ్ళు
పున్నమమమాసంచు గొన్నినాళ్ళు

వ్రతములు పూజలు క్రతువులు కొన్నాళ్ళు
ఘోరతపస్సుల గొన్నినాళ్ళు
జపములు కొన్నాళ్ళు శ్రాద్ధముల్ కొన్నాళ్ళు
క్రూరనిష్ఠలతోడ గొన్నినాళ్ళు
గాగ, నా ప్రాయమెల్ల నీకరణి నేగె
ఎన్నడును నీదు కౌగిలి యెరుగనైతి !"
నీరు లేనట్టిలతిక, యేతీరు బ్రతుక
జాలునో యూహ సేయుమా సంయమీంద్రా !

బృహ— ఓసీ ! పరమపవిత్రమైన దేవర్షి కులమున జనించుటచే మాకు తపోనిష్ఠా నియమములే ప్రధానములు కాని, పామరులవలె నిరంతర వ్యసనపారీణత యోగ్యమగునా ? వాచాలినీ !......

ఉ. నీమము లేక, యధ్యయననిష్ఠలు లేక, పశుప్రవృత్తితో
తామసులై మెలంగుచు, సదా వ్యసనాంబుధి మున్గితేలు నా
కాముక కాముకీజనుల కైవడి, నన్నును తెల్లవేళ బెం
డ్లాముల గౌగలించుకొని లాలసతన్ జరియించు టొప్పునే ?

మహర్షి ! మీకు విలాసత్వమూ లేకపోతే తపస్సంతా చెల్లిపోయి అ వి దేళ్ళ వృద్ధాప్యంలో జీవితసంధ్యాసమయంలో పదహారేళ్ళయువతిని ఎందుకు గొంతు కోశారు! లోకాచారం కాబట్టి వివాహమాడారా ! భార్య అంటే ఒక ప్రతిమ అనుకున్నారా ? మీకు మీజపాలమీద వున్న భక్తిలో ఆసక్తిలో వెయ్యోవంతైనా మీ భార్యమీద ఎన్నడైనా కనబరిచారా ? ఈ భార్యకు, జీవనానందం అవసరంలేదా ? దీనికి హృదయం లేదా ? మహర్షి ! మీరు కూర్చోడానికి ఒక పీటలాగా, మీరు పళ్లు తోముకోడానికి ఒక దంతకాష్ఠంలాగా, మీరు తొడగడానికి ఒక పాదరక్షలాగా, మీపూజలకు వ్రతాలకు నిష్ఠలకు, నియమాలకు కావలసిన సామాగ్రులన్నీ సక్రమంగా సకాలానికి అందించే ఒక నిర్జీవయంత్రంలాగా నన్ను ఇన్నేళ్ళూ చూశారు. అప్పటికీ, నేను ఆదర్శకాంతను కాబట్టి, నాజాతి రక్తంలో సహనం త్యాగంనిగ్రహం జీర్ణించియున్నవి కాబట్టి ఇంత దీర్ఘకాలం సహించుకున్నాను. కాని సహనం కడముట్టి ఒక చెడుముహూర్తంలో అపరాధం చేశాను. స్వర్గమో నరకమో, సంఘ విరుద్ధమో సంఘ సహజమో, నావయస్సునకు సహజమైన ఆనందానుభవాన్ని ఈచంద్రునివల్ల పొందాను. చాలు ! ఇక ఈ జీవితంమీద నాకు వాంఛలేదు. రండి ! మీ యిచ్ఛవచ్చినట్లు ఇక దండించండి కత్తెరబోనులోపెట్టి కండతుండెములుగా

కోయించండి? కాలు సేతులు కట్టి కాకఘూక శునక శృగాలములకు వేయించండి? లేక ప్రళయకాలకీలికా సదృశములైన మీ శాపాగ్నిచ్ఛటలచే భస్మం చేయండి!

బృహ- హా! హా! ఈ సర్వదేవేంద్రులనుండియు నీవు పొందిన చిత్తావేదన ఇపుడిప్పుడు నాకు అర్థమగుచున్నది. కాని, ఒకింత సేపు నీ వట్లుండుము! ముందు ఈ పాతకి వ్యవహారమును పరిష్కరింపవలసియున్నది. ఓరీ చంద్రా! కపట నటన బ్రహ్మచారీ! తారవనకు వ్యసనమహాకూపమున బడుటకు హేతువొకటి యుండిన నుండవచ్చుగాక! విద్యార్థివై బ్రహ్మచర్యనిష్ఠయందుండి నీవొనర్చిన యీ జగదేక దారుణ గురుద్రోహమునకు హేతువేమిరా? ఓరీ గోముఖ వ్యాఘ్రమా?

శా. ఔరా! యెంతటి ద్రోహబుద్ధివిర చంద్రా! దుర్మతీ! పాతకీ!
లేరే లోకమునందు పూర్వమునులు? నీ లీలన్ మదోన్మత్తుడై
దౌరాత్మ్యంబున గురుకాంతన్ బొందినారే! దురా
చారా! నిన్నిక బూదిసేతు చటులాస్మద్ఘోర శాపాగ్నికిన్.

అంటూ మంత్రోదకాలు చంద్రుడిమీద చల్లబోతాడు
"ఆఁ ఆఁ ఆగండి! ఆగండి!" అని తార అరుస్తూవుంటుంది.
ఆదేసమయములో పరుగెత్తుకుంటూ జంబూ లంబూ ప్రవేశిస్తారు.

లంబూ- భగవన్! భగవన్! రాక్షస గురువర్యుడును మీకు ఆజన్మవిరోధియు నగు శుక్రమహర్షులవారు వస్తున్నారు.

జంబూ- ఆయనతోపాటు ఆ జగడాలమారి నారదుకూడా వస్తున్నాడు

బృహ- ఓరీ! ఇది నాకుటుంబకలహము. దీనితో ఏ శుక్రునకుగాని ఏ నారదునకుగాని ఏ యితర అధమాధమునకు గాని ఎట్టి ప్రసక్తియును లేదు. తెలిసెనా! శాంతా! లంబోదరా! జంబుకేశ్వరా! మీకును అంతే! మీ ముగ్గురు కూడా నా సన్నిధినుండి ఇప్పుడే ఈక్షణమే తొలగిపొండు. లేదేని కోపఘూర్ణితుడైయున్న ఈ దేవర్షి వాక్కునుండి ఇపుడు వెలువడు నొక్కొక్క పలుకు ఒక్కొక్క మహామారణాస్త్రమువలె మిమ్ము కబళింప గలదు. పొండు! పొండు! పోయి ఆ వచ్చెడి యేకాక్షితోనూ, ఆ యపశకున పక్షితోనూ తమతమ జీవితములపై ఆశ కలదేని ఈ క్రోధానిష్టమునిసింహము సన్నిధికి రావలదని చెప్పుడు. పొండు ఊఁ.

శాంత
లంబూ
జంబూ } చిత్తం. చిత్తం.

(ముగ్గురూ నిష్క్రమణం)

బృహ- ఓరీ చంద్రా ! నీమహాపాతక జీవితకథకు స్వస్తి చెప్పనున్న నాకు అంతరాయము కలిగినది కాని, నావాక్కునందు పవిత్రత నిల్చియుండునంతకాలము నీ వెక్కడికి పోగలవు ? ఓరీ గురుద్రోహీ ! నిలు ! నిలు ! (అంటూ మంత్రోదకములు పట్టుకుంటాడు.)

తార- — ఆగండి ! మహాత్మా ! చంద్రుణ్ణి శపించినంత మాత్రంచేత ఫలమేమి ? నేను మళ్ళీ మీకు స్వీకారయోగ్య నవుతానా ? అతణ్ణికాదు నన్ను శపించండి !

చంద్ర- కాదు ! భగవన్! తప్పంతయు నాది ! నన్నే శిక్షించండి ! నేను తమగురుత్వమున విద్యార్థినై వచ్చితిని కాని విద్యార్థి కనుచితమగు రీతిని వర్తించి విద్యార్థిప్రపంచమున కెల్ల శాశ్వతకళంకమును ఘటించితిని. గురూత్తమా!

ఉ. వ్యర్థపు మాటలాడుచు, నప్రతుల చెల్మిని సంచరించి, ప్రే
మార్గములందు మున్గి, పరమార్థపు విద్యల విస్మరించు వి
ద్యార్థులు వ్యర్థజీవనులు, దండ్యులు: సంయమినాథ ! ఇంక వి
ద్యార్థిగణమ్ము లెల్ల కుదాహరణమ్ముగ నన్ను జంపి, లో
కార్థము బ్రహ్మచర్య మహిమాధికతన్ బ్రకటింపు మొజ్జరో !

(అంటూ బృహస్పతి ముందు మోకరిస్తాడు)

అప్పుడు "ఆగు చంద్రా ఆగు బృహస్పతీ !" అంటూ

శుక్ర నారదులు ప్రవేశము

నార- బృహస్పతీ ! అత్రిఅనసూయల గౌరవమైన దలంపక ఈ పసిబాలుని నీకోపాగ్నికాహుతి గావింప నెంచితివా ? ఔరా ! ఎంత కఠినుడవు ?

శుక్ర- దేవగురూ ! భార్యయెడ మమకారము నింకను విడజాలక ఆమెను క్షమించి ఈ శుద్ధవాగిని మాత్రము శిక్షింప బూనుకుంటివా ? నీవిద్యకు దగిన ధర్మాధర్మ నిర్ణయ మిదియేనా ? ఓయీ చంద్రా ! ఈముదుసలి నిన్ను శపింప సాహసించునేని ప్రళయప్రచండమగు నా ప్రతిశాపముచే నీతని తప్పక దగ్ధించెదను గాన నిర్భీతి నుండెదవు గాక.

తార- రాక్షసగురూ ! దేవగురువు నీభీషికలకు బెదురు నంతటి భీరుడు కాడు సుమా.

బృహ- ఓయీ ! ఆహ్వానింపకయే వచ్చిన అనవసరపు తీర్పులారా ! నా యనుజ్ఞలేనిదే ఈకుటీరమున నడుగిడిన మీసాహసము నిక సహింపజాలను. సత్వరమే వచ్చిన త్రోవను పొండు

శుక్ర- ఇది యింకను నీ కుటీరమని భ్రాంతి పడుచుంటివా ? గీష్పతీ ! ఇది యిపుడు పవిత్రము న్యాశ్రమము కాదు — జారిణీ విలాస మందిరము — స్వైరిణీ నృత్యరంగము — విటవిటీ దుర్గంధ పంకపంకిల గుహాగహనము!

తార- శుక్రమహర్షీ ! అనవసరపు కంఠశోషయేల ? నీవు వచ్చినపనిని రండుమాటలలో ముచ్చటగా ముగించి చెప్పుము.

శుక్ర- ఓయీ ! బృహస్పతీ ! కులటా ప్రాణపతీ !

ఉ. తార సుధాంసుతో గలసి తప్పొనరించిన ఘోరవార్త యీ
ధారుణి మారుమ్రోగె, ఋషితల్లజు లేడ్గురు గూడి నిన్ బహి
ష్కారము సేయ నిర్ణయముసల్పి సురేంద్రునిసన్నిధిన్ సభన్
దీరువ నున్నవా రికను నీపతనంబు ధృవంబు గీష్పతీ !—

తార- మహర్షీ ! మీకు యింతటి యపకీర్తిఘటించి మీప్రశాంత జీవనాన్ని ధ్వంసం చేసిన ఈమహాపాతకురాలిపై ఇక లవలేశమైనా జాలి తలవవద్దు. నేను ఈకథ యిక వినలేను. ఈదృశ్యం ఇకచూడలేను. నన్నుశపించి ఈపాపిష్ఠి తనువునుండి సత్వరమే విముక్తి ననుగ్రహించండి.

బృహ- నారీ! ఒక్కింత యోపిక పట్టినయెడల ఎల్లరకును విముక్తికాగలదు. మునుముందు ఈశ్మశానపు గ్రద్దలను బరామర్శించెదగాక. అటులైన శుక్రా ! నారదా ! నాకు కులబహిష్కారమా ?

తార- ఔను. వెలి ! వెలి !

శుక్ర- వెలి !

బృహ- యిందుకు సప్తర్షుల నిర్ణయమా ? ఇంద్రుని అధ్యక్షతయా ? దీని కొక సభయా ? నాయింటిగోడవలనై లోకమున కింతటి యాసక్తి గలిగెనా ? తార యొనర్చిన కృత్యమునకు మహర్షులు దేవతలు దేవులుఇంతగా తల్లడిల్లుచున్నారా? ఓరయా ఈవార్త నాకెరిగించుటకు మీకైనను ఏల సిగ్గు లేక పోయెను ? బుద్ధి సన్నగిల్లిన ఓ పెద్దలారా !

సీ. గౌతమపత్నితో గలసిన యింద్రాధ
ముని పూజసేయమే పుణ్యులార ?
వరుసకు గూతురౌ వాణిని గూడిన
బ్రహ్మ దేవుడు కాడె ప్రాజ్ఞులార ?
సప్తర్షి సతులతో సంగమించిన మహే
శ్వరుని బూజింపమే సరసులార !
జారస్త్రమాట్టు మురారికి గుడికట్టి
భజనలు సేయమే భక్తులార !

నీతియట! ధర్మమట! నాకు నేర్పెదరట!
కాటికిన్ గాళ్ళు సాచిన ఖలుడవయ్య,
గోవులిన్ గట్టుకొని గొంతుగోసినాడ!
తప్పు నాయది గాని యీ తరుణి దౌనె?
సుద్దు లేటికి? పోండయా పెద్దలారా!

ఓయీ! ఔచిత్య మెఱుంగని యవివేకపుకవి యెవ్వడైన నేను ఇంద్రునిసన్నిధికి రేగపుకై బోతిననియు, జారిణియైన భార్యను మరల నాయింటికి దెచ్చుకొనుటకు యత్నించితి ననియు, వాదిగాకల పుక్కిటిపురాణము గ కల్పించిన కల్పించుగాక. నాయింటికి నేనేకర్తను. నాతార యొనర్చిన యపరాధమునకు నేనేపరిహర్తను. తారాచంద్రులారా! పడుచుదనపుమదోన్మాదమున నొడలెఱుంగక యొనరించిన మీమడుకుతనమ్ము నిక్కముగా క్షమించదగినది కాని, ఇదిలోకమేమి! లోకమనగా విపరీతనీతిబాహాముతో నాల్కలుసాచి గాండ్రించుచున్న భయంకరవ్యాఘ్రము! దీని యాకలి నుపశమింప జేయుటకై మీయిరువుర నిప్పుడే బలియొసంగుచున్నాడ. ఓసీ తారా! ఓరీ చంద్రా!

క. వాక్కునపై నాకు సత్యంబు పలుకునేని,
మంత్రములు నాకు వశములై మసలునేని,
చంద్ర! మసియయి చేరుమా చంద్రునందు!
తార! భస్మమై కలిసిపో తారలందు!

(బృహస్పతి మంత్రోదకములు చల్లగా, మంటలు బయలుదేరుతయి
ఆమంటల్లో తారాచంద్రులు భస్మమైపోతారు.)

ఓయీ శుక్రా! ఓరీ నారద! తారాచంద్రుల నీవిధముగా శిక్షించి నందుకై మీకనులు చల్లబడి యుండవచ్చు. సర్వప్రపంచమును సంతృప్తిపడియుండవచ్చు కాని ఈదుష్టునకుమాత్రము తృప్తిలేదు. ఏలయన ఈ దురంతమునకెల్ల మూల కారణము నా లాలసత్వము—నాక్రూర కిరాతకత్వము! కాటికి కాళ్ళుసాచియు రెండ్లాడ నాశించు నోవృద్ధులారా! నా రోదనము నాలింపుడు!

సీ. లేవలేకుండియు నావలె పడుచుల
బెండ్లాడునట్టి పాపిష్ఠులార !
ఆ భార్య వెలిచవి నాసింప గొంప ము
న్గినయట్లు ఘోషించ సనదలార !
వయసును బంధింప బగ్గము లుండునే ?
పకృతిని అరికట్ట బ్రహ్మావశమె ?
తప్పు నాయదియైన తారను దండించి
లోకమ్ము కొరకు నే లోభపడితి !
వృద్ధునై పెండ్లియాడి, యా వెలది గొంతు
కోసినట్టి పాతక మింక మాసిపోవ,
కానలన్ జొచ్చి కఠినకర్కశ తపమ్ము
సేయువాడ ! ప్రపంచము రోయువాడ !
తగదు ! వృద్ధవివాహమ్ము తగదు ! తగదు !

(నిష్క్రమణం)

శుక్ర- నారదా ! నీవును నాకునుకూడ చక్కని శృంగభంగ మైనది సుమా. అయిన నేమి ? బృహస్పతి నేడునిక్కముగా సకలవిద్యా వాచస్పతివలె భాషించినాడు అతడు నాకు ఘోరశత్రువే యగుగాక — అతని సద్వర్తనము నన్ను ముగ్ధుని గావించినది. దేవగురూ ! నీకు నాహృదయపూర్వక ప్రణామములు. బృహస్పతీ నీకీర్తి చిరంజీవియై నీవర్తనము సకలలోకాదర్శ ప్రాయమై విలసిల్లుగాక.

నారద- తథాస్తు ! తథాస్తు ! తథాస్తు.

మంగళగీతం (12)

తారాశశాంకం సంపూర్ణం.

తారాశశాంకం పాటలు

అనుబంధము 1

కోరస్ — సుఖముగా పోయి రావోయీ !
చంద్రా ! పోయి రావోయీ !

అనసూయ — మాతా పితల మది రంజిల్ల
సకలాగమములు సాంగముగా,
చదివి రావోయీ ! చంద్రా !
చదివి రావోయీ !

అత్రి — గురువె తండ్రి, గురుసతి మాతా
అనయము వారల
అడుగులు కొలచి
తలలో నాలుకవలె చరియించి
పెద్దవాడవై పేరు వహించి
వేగ రావోయీ ! చంద్రా !
వేగ రావోయీ !

చంద్రుడు — తల్లి దండ్రులారా ! మీ
తనయుడనై నే జననమునొంది
కానిపనులకై కాల్ దువ్వుదునే
తీర్చుకొందు ననుగన్న ఋణమును
దీవనలిడి యిక బనుపరే

అనుబంధము 2

భవానీ ! దయగనవే జననీ!...
సరసమృదువాణీ ! సురవరసుత !
పావని హేకళ్యాణీ ! భవానీ ! ...
మా పడతులకు నీ పదసేవ
గొనుకళ్ళగా భవసాగర నావ
ఆది మహామాత ! హైమావతీ!
సారహీన సంసార తరణీ !
జీవతతికి జీవన మీవే

అగణిత కళలకు సదాగతి నీవే
పూజ గైకొనవే కౌమారీ !
మోహినీ ! గిరిజా! వరపాణీ !
పాహిజననీ ! ప్రపూత చరణి !
జయతు జననీ! జనోప కరణీ!
జయజయ ఈశానీ ! జయతు హే
జన్మ జన్మ దురితౌఘ నివారీ !...

అనుబంధము 3

రావోయీ రావోయీ!
రావోయి చంద్రా!...
చిమ్మచీకటులెల్ల చెదరి విడబాసె
తారా మనోవీధి చంద్రికలు గాసె...
నిర్మలానందమున నీవు నేను గూడి
నేలాల నింగిలో మేఘాల తెరచాటు
ఆటలే యాడుచు పాటలే పాడుచు
హాయిగా దోబూచు లాడుకొందామా
రావోయి రావోయి...

అనుబంధము 4

చంద్ర —తగదు పో నీకిది శాంతా !
తగవాడగ దగుగా ! నాతో
తగవాడగ దగునా
సఖి నీవనుచు సరసను జేర
మోసము సేయుట న్యాయమా !
శాంత —హా ! చాలురా ! సరసము లే
ఈ లీలా ?
చంద్ర— జాణతనము మాను మాను
శాంత— జాణవు నీవె చతురుడ వీవె

చంద్ర — నాడు లేడిని గైకొన లేదా
ఎట దాచితివో తెలుపగ రాదా
శాంత — ఇంతలేసి కనులుండగ లేదా
ఎందు గలదో యెరుగ లేవా

అనుబంధము 5

శాంత — భ్రమరీ !
వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల నదియేమె ?
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే !
చంద్ర — వేనవేలు పూలు కలుగ
భ్రమరి కేమి లోపమూ !
శాంత — ఇంత నీతి రహితమా
ఇంత హీనమా
చంద్ర — ప్రేమ కేమి రీతి
ప్రేమ కేమి భీతి
ప్రేమ కేమి నీతి
ప్రేమ కేమి జాతి

అనుబంధము 6

శాంత — భ్రమరీ !
వ్రాలిన పూవుపై వ్రాల వదియేమే
ఆనిన పూవుల ఆన వదియేమే ?
ప్రేమలేని యీ జీవనమేల ?
చంద్ర — ప్రేమయె జీవన లీల
శాంత — పూవు చెవిలో భ్రమరి చేరి
పలుకు పలుకు కే—
చంద్ర — ప్రేమ !
శాంత, చంద్ర — ప్రేమయెగా జీవనము
ప్రేమయెగా పావనము

అనుబంధము 7

శాంత — మేత తెచ్చాను తినండోయ్!
నా కోడెల్లారా! మేత తెచ్చాను తినండోయ్!
తినండి గడ్డి! తినండి మేత!
మీలాటి కోడెలుంటే
ఆనందం! ఆనందం!
ఆనందం! బ్రహ్మానందం!
చల్! చల్! చల్!

లంబు } బండిలాగలేము నీకు
జంబు } — దండ మమ్మా
బాధ పెట్టకుండ మమ్ము
విడుమమ్మా!

శాంత — ఓహో చాలు! చల్! చల్! చల్!

లంబు } అయ్యయ్యయ్యో!
జంబు } — అమ్మమ్మమ్మ!
అన్నన్నన్నన్నన్నా

అనుబంధము 8

కృతార్థనైతిని హే దేవా!—
తావక అమోఘ దర్శనమున...
తరించెగా ఆశ్రమము
మానోములు ఫలియించెనుగా.
సురశేఖరా! —

అనుబంధము 9

ఆనంద సమయమిదే!—
నాథుని తోడ నాకము జూడ
పోయెదగా ఈ వేళ!—

మానసశోధి ఖేదముతీరె !

మోదము మీరె ?—

అనుబంధము 10

బృహ— సెలవు నొసగి వేగ బనుపుడీ !

కోరస్— రయంబుగా

సుఖంబుగా

శుభంబుగా

బృహ— అతిథి సేవ సేయుమా

ఆర్తజనుల నరయుమా

దయా ధర్మ నిరతవై

సదా చరింపుమా

అనుబంధము 11

తార— జీవన మిదేగదా సఖుడా !...

ఆహా ! అహాహా ! హాహాహా

అఅఅఅఅహాహా !

తీరె నాదు కోరిక

ధన్యనైతినిగా ఈవేళ

అహాహా ! అహాహా !—

చంద్ర— ప్రేమ లతిక పూలుపూసె

మోదమా[illegible]

తార— రార నా ప్రణయసఖా !

రార నా మోహనా !

అనుబంధము 12

జయ జయ మహేశ్వరి !

భవానీ ! భవభయ నివారిణి !

మాతా !... ...

శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ

సమాజ పోషిణి మాతా!...

తిలక్ మహాశయుని జీవితము:-

మానికొండ సత్యనారాయణమూర్తి 5-0 0

భగవద్గీత:-

శ్రీ కళ్యానంద భారతి మాంతాచార్య స్వామి 5-0 0

అశోక ధర్మచక్రం:-

కేశవభట్ల సుదర్శన వేణుగోపాల మూర్తి B. A., 5-0 0

హిందీ తెలుగు ముహావరా కోష్:

అను హిందీ తెలుగు జాతీయములు: యలమంచి వెం: టప్పయ్య 6-0-0

వీర భారతం

ఏటుకూరి వెంకటనర్సయ్య

1 వ భాగము 1-8-0

2 వ భాగము 1-4 0

లోకోక్తి ముక్తావళి

అను తెనుగు సామెతలు; షుమారు 3400 పి. కృష్ణమూర్తి 5 0 0

సంస్కృత లోకోక్తులు:-

పి. కృష్ణమూర్తి 5-0 0

ఇంగ్లీషు తెలుగు డిక్షనరీ:-

డి. టి. రావు 5-0-0

హిందీ తెలుగు డిక్షనరీ:-

కూచిమంచి సుబ్బారావు 10-0-0

సహధర్మచారిణి:-

కేశవభొట్ల సుదర్శన వేణుగోపాలమూర్తి B. A., 2-8-0

మీరాబాయి

E. భాష్యకాచార్యులు 2-8-0

సత్యవతి:-

E. భాష్యకాచార్యులు 2-0-0

సుయోధనుడు:-

E. భాష్యకాచార్యులు 2-0-0

కుమార సంభవము:-

కురుగంటి సూర్యనారాయణ శాస్త్రి 2-8 0

ధృవ పరిశోధకులు:-

పి. కృష్ణమూర్తి నాయుడు 1-4 0